

CYRILLUS KREEK

ARTUMAA

1930. A.

LAULPEO

LAULUD

SISUKS SEGAKOORIDELE 22 JA MEES-
KOORIDELE 6 LAULU 20 HELILOOJALT.

LAULJA

TASKU-

KALENDER

1 9 3 0

HIND 10 SENTI

MÜGIL LAULJATE LIIDU BÜROOS. SAADE-
TARSE POSTITEEL KÄTTE 10 SENDIL. POST-
MARGI VASTU.

Noodiraamat müü-
gil Lauljate Liidu
büroos, Tallinn,
Rataskaevu 22 ja
raamatukauplustes.

=====
Hind 75 senti
=====

Kooridele, kes Tartu-
maa laulupeost osa
võtavad, hind 55 s.

TALLINN, HARJU T. 37, „KULD LÕVI“ VASTAS.

„BEKA“ ja „HIS MASTERS VOICE“
eestikeelsed plaadid.

Kaitseliidu „Kotka Marss“.
Eesti Kalurite Tants.

Bernhard Hansen, bass „Estoonia“ ooperist.

Falstaffi laul.

Sepikoda.

Kalevite kangem poega.

Puhake võitluse vennad.

Valss rondo — Operett „Korneville

kellad“ — Planquette.

Nagu pääsu päevalindu.

Karl Ots, tenor „Estoonia“ ooperist.

Nii mina neiuks sinule laulan.

Kiigelaul orat. „Simson“ (Händel)

oreliga.

Eestile.

Sõjahüüd.

Santa Lucia.

Tuljak.

Küll oli ilus mu õieks.

Viini laul („Mariza“ — Kalman).

Alfred Sälik, tenor.

Kerjus üliõpilane (Millöcker)

Lõbus lesk.

All huuas sinuga (Türnpü).

Leinaja süda (Åvesson).

Minu laul oh lenda (Hahn).

Sa mu elukuningaks pead saama
(Stolz).

Georg Viinamägi, bariton.

Õhtukella hääl.

Palve.

Saxofon-orkester Dobbri.

Schatz, muss Liebe schön sein. One-step rahvatükist „Arme
Ritter“.

Was deine Augen fragen — Boston.

Broadway melody — Foxtrot.

Dolores — Tango.

A
S

TORMOLEN

&
K^o

Blutrote Rosen — Slow-Fox.

Das Lied der Liebe hat eine süsse Melodie — Tango.

Lass dir nichts von Hoffmann erzählen.

Louise — Foxtrot.

Madonna bruna — Tango.

Wolga, Wolga. (Barra-Barro) — Tango.

Sorgenfrei. Harmonika — Valss.

Mitja Nikisch oma sümfoonilise jazz-orkestriga.

Der Duft, der eine schöne Frau begleitet. Slow-Foxlied.

Du weisst das rechte Wort zu finden.

Hilo Hawaiian-orkester.

Three O'clock in the Morning — Valss.

Aloha Oe (Fare well to Thee) — Valss.

My Hula Lowe — Medley Marsch.

Kawaihau — Valss.

Ramona

Auf Wiedersehen (We'll Meet Again) — Valss.

Artur Bodansky suure sümfoonia orkestriga.

Ein Morgen, ein Mittag, ein Abend in Wien. — Overture
(Franz v. Suppé).

Die Zauberflöte — Overture (Mozart).

Toimetus: M. Saar, prof. J. Aavik, A. Krull, R. Kull, M. Lüdigi, L. Neuman, prof. A. Topman, T. Vettik, E. Vörk ja R. Saving

Suitsetage paberosse

„L a f e r m e“

Manon, Baar, Stella, Diva.

MIHKEL LÜDIG

CYRILLUS KREEGI „REQUIEM“ C-moll

Meie muusikakirjandus on rikastunud suure ja kõrgeväärtusliku teosega. Cyrillus Kreek on komponerinud „Requiem“ koorile ja orkestrile, mis esimest korda ette kantakse pühapäeval 20. okt. „Estonia“ kontsertsaalis, prof. Juhan Aavik’u juhatusel. Tegevad on E. M. O. koor ja „Estonia“ sümfoonia orkester. See ettekanne kujuneb igatahes suursündmuseks meie muusikaelus. C. Kreek seisab meie heliloojate eesreas. Mis seni tema sulest on ilmunud, on kõik väärtuslik, nagu koorilaulud „Sirisege, sirisege“, „Meie err“ jne. Kreek on süvenenud rahvuslikku muusikasse, tema oskab ja suudab kõige paremaid teri sellest rikkast salvest leida. Ta on ainuke meie heliloojatest, kes on tundnud erilist huvi rahva vaimulikkude viiside vastu ja neid kauemat aega uurinud ja korjanud. Selle töö saavutus on mainitud „Requiem“. Kui suure hoole ja põhjalikkusega helilooja on töötanud, näitavad märkused käsikirjas, millest selgub, et Kreek algas seda tööd juba 1925. aastal. Pean kohe tunnistama, et Kreegi „Requiem“ saab etendama meie rahvuslikus helikunstis põhjapanevat osa. Terve muusika kirjutusviis (stiil) on omapärane, rahvuslik, suurte teadmistega, suure osavusega komponeeritud, sääljuures palju leidlikkust ja värsket, rikkumata fantaasiat. „Requiem“ koosneb kaheksast osast, — kujutab mälestust surnuile, — mille ürgkuju on katoliku kiriku mess „Requiem“

on surnute mess.*) Tavaliku requiem'i vormist erinevana puuduvad Gloria ja Credo, teos algab Introitus'ega (Sissejuhatus). Teen väikese ülevaate üksikutest osadest.

I. *Introitus* — sissejuhatus — algab pikaldaste kolmkõladega puhkpillidele, mis loovad kohe alguses tõsise meeleolu, kuna metsasarv lühikese, omapärase motiiviga seda meeleolu veel suurendab ja koor rahulikult algab: „Hingata kord rahu, anna Jumal iga-vest“. Metsasarve motiivi kasutab helilooja edespidi basso ostinatoks (korduv motiiv bassides), millele imeosavasti on loodud omapärane harmoonia, imitatsioonid, muusikalised tõusud, kuni tekst nõuab: „Kiituse laulud, Jumal, on kuulda Siionis ja rõõmu täis on kõik Jeruusaleml!“ Selle tõusu järele muutub muusikia jälle rahulikumaks, altohääled ja orkester valmistavad ette algteemi kordamise. Kõik see sünnib korduvatel bassidel ja avaldab suurt mõju. Lõpuosas (Koodas) kasutab helilooja veel kord basso ostinatot ühes kontrapunktilise teemiga ja lõpetab „Introituse“ meeleolurikka „Kyrie eleison'iga“.

II. *Dies irae* — Viimne kohtupäev — võimaldab heliloojale laialdaselt oma fantaasiat väljendada. Kreek on selle osa päämotiiviks võtnud vaimuliku eesti rahvaviisi. Sellest loob tema koorihäälele lühikese fugaato („Tõuske üles, tulge ette!“), mis ehitatud orelipunktile toonikal, sellele seltsib hiljem subdominant, moodustades kahekordse orelipunkti, kuna fagott ja inglissarv vaheldamisi viisi edesi arendavad, kuni vägevate kooskõladeni vaskpillide fanfaaridega, mis kujutavad: „Pasun hütiab ime hääle, kogub surnud hauast mäele, viimse kohtupäeva pääle“. Edesi tarvitab helilooja seda motiivi rütmiliselt muudetult (^{3/2}) („Surm ja maailm kõik siis kohkub“) ja loob temast teisendi abil uue motiivi („Inglid kirjad lahti löövad“). Lõpuosas kõlab algmotiiv, korduvate vägevate akordide ja fanfaaride saatel, kujutades patuste meeleheitlikke hüüdeid: „Oh maailma valmistaja... päästa, päästa!“ —

III. *Recordare* — algab lühikese orkestri sissejuhatusesega, milles trompetid ühel toonil väljendavad patuste tungivat palvet ja koor ahastavalt palvetab: „Elu armust Jeesus püha, kes sa lunastust tõi meile, päästa viimse päeva vihast“. See osa sisaldab sügavatundelist vaimulikku muusikat, mis pole koormatud polifooniaga, milletõttu sisu seda selgemini mõjule pääseb. Orkestri kaasmäng illustreerib värvikalt meeleolu, mis lõpupoole muutub lootusrikkaks ja leiab väljendust laiendatud algmotiivis: „Saagu mull' siis rõõmu antud“.

IV. *Oro supplex* — on nagu täienduseks eelmisele osale, temas seletatakse: „Kuhu patud tuleb panna, armust Sa neid ära kannu, õndsas surma minul anna“. Muusikalisest küljest äratab see osa erilist tähelepanu. Päämotiiv on vaimulik rahvaviis, mida helilooja harmoniseerib muutmata kolmkõladega, selle tõttu sünnivad puhtate kvintide käigud, mis annavad muusikale iseäralise, oma-

*) Mess = katoliku-usuliste kirikliku püha õhtu-söömaaia talitus.

Cyrellus Kreek,

sündind 2. detsembril 1889. a. Ridalas. Muusikalise hariduse sai Peterburgi konservatooriumis. Praegu tegutseb Haapsalus — õpetajate seminaris — muusikaõpetajana ja Haapsalu „Heli“ koorijuhina

pärase ilme. Terve harmonisatsioon on ülihuvitav ja vastab viisi iseloomule ning teksti sisule.

V. *Domine Jesu* — armulik Jeesus. See osa paistab minule muusikalisest küljest nõrgem olevat kui teised. Põhiteem ei ole küllalt omapärane, kaasmäng homofoonne, moodustatud harmoonilisest figuratsioonist, harmoniseeritud aga Kreegile omase osavusega.

VI. *Hostias* — selles osas tuletatakse meele töötust, mida Jumal annud Aabramile ja järgnevatele põlvedele, viia hauast Paradiisi. Muusika on sisukohane ja moodustab suurt tõusu, algusest kuni lõpuni.

VII. *Sanctus* — Püha, algab vägevate koori kooskõladega, kuni fuuga teemini. „Hosianna taevas kõrges“ moodustab fuuga teksti. Fuuga on meisterlikult kirjutatud, klassiliste fuugade eeskujul, sisaldab palju muusikalisi tõuse, osavust üksikute häälte käsitamises. Muusika on sütitav, vaatamata sellele, et piiratud fuuga vorm ei võimalda suuri vabadusi loomingus. Kreegil on aga korda läinud ka fuuga vormis avaldada oma rikast fantaasiat.

VIII. *Agnus Dei* — Jumala tall. See osa kroonib tervet teost. Kreek loob siin lühikesest motiivist ütlemata meeleolurikka muusika, mis avaldab sügavaid usulisi tundeid. Sellest muusikast kõlab vastu igavene rahu, rõõm ja valgus. Selle muusikaga avaldab helilooja au Loojale ja ta püha sõnale. Lõpeb „Requiem“, nagu seda vorm nõuab, esimese osa teemiga, mida helilooja siin veel laiendab, luues pikema kooda, mis baseerub orelipunktil. —

Nii lühidalt „Requiem“ sisu. Juba käsikirja lugedes avaldab see teos suurt mõju, terve muusika hoiab sind algusest lõpuni pingul, ta on midagi o m a. Kreek on selle tööga midagi suurt loonud, mis

meie helikunsti tähtsust korruga tõstab ja teda ligemale viib üldisele helikunstile. Võiks tõendada, et maailma muusikakirjanduses viimasel ajal niisugust omapärast ja klassilist tööd ei leidu. Kreek ei ole püüdnud omapärasust taga ajada, see on ilmunud enesest, tema fantaasia omab kindla rahvusliku ilme, tema loob ja mõtleb instinktiivselt rahvuslikult. Tema tarvitab rahvaviise ainult materjalina, leiab neile iseloomustava, omapärase harmoonia, sääljuures on Kreegi komponeerimise tehnika niivõrt arenenud, et ta vabalt kõiki tehnilisi abinõusid käsitab.

Mart Saar on väiksemates vormides meie rahvuslikule muusikale suuna määranud. Kreek teeb seda juba suuremas vormis. See suund on ainuke õige, millest meie rahvuslikud heliloojad peaksid kinni hoidma, et võiksimme rahulise südamega oma helikunsti arengut jälgida. Selles suunas arenedes võidab meie helikunst omale kindla ja austatava koha maailma muusikakirjanduses. Keegi muusikaharrastaja aga ei tohiks puududa pühapäeval esiettekandelt, meie kohus on heliloojale selle töö eest tänu ja au avaldada.

Dotsent dr. med. E. SAARESTE

Tartu ülikooli kõrva-, nina- ja kurguhaiguste kliiniku juhataja

HINGAMISAPARAADI ANATOOMIAST JA FÜSIOLOOGIAST

Füüsika õpetab, et heli tekkimiseks on tarvis kahte tingimust: 1) võnkuma seatavat keha ja 2) jõudu, mis sunnib keha võnkuma. Nii võib panna võnkuma lihtsat kepikest lõõgiga, viiuli keelt poogna tõmbel, orelivile või puhkpilli õhuvooluga; nende asjade võnkumine (vibreerimine) sunnib ümbritsevat õhku võnkuma, mida kõrv tajub helina. Hääleparaat sarnaneb orelivilele. Orelivile lõõtsast puhutav õhuvool jookseb teatava kiirusega ja jõuga õhutoru kaudu keelt sisalduvasse õõnesse ja paneb sääl keele võnkuma, mille tagajärjel tekib teatavas kõrguses ja jõus toon. Viimane minnes üles n. n. resonantsitorusse, omandab sääl teatava täambri, mis on oleb toru suuruselt ja vormist. Sedasama näeme inimese hääleparaadis. Kopsudest (vastab orelivile lõõtsale) väljahingatav õhuvool minnes läbi trahea ehk hingetoru (vastab orelivile õhutorule) satub kõris takistusele, vastu suletud häälepaelu (vastab orelivile keelele), tekitab siin teatavas kõrguses ja jõus tooni häälepaelte võnkumise tõttu. See toon minnes üles kurku, suuõõnesse, osalt ka ninakurku ja ninaõõnesse (vastavad orelivile resonantsitorule) omandab sääl erivärvi, täambri, selle järele, missuguse kuju võtavad omale resonantsiõõned. Nii siis inimese hääleorgan koosneb neljast tähtsast osast: 1) kopsudest, 2) hingetorst, 3) kõrist ja 4) n. n. resonantsiõõntest: kurgu-, nina- ja suuõõnest.

Vaatleme lähemalt nende osade anatoomiat ja füsioloogiat.

Kopsudel on kaks tähtsat füsioloogilist ülesannet: kopsude mehaanilise tegevuse tõttu tungib värske hapnikkuisaldav õhk kopsu kõige sügavamatesse osadesse, kus ta oma hapniku verre annab, vastu võtab ainevahetuse juba tarvitatud produktid (sõehappe-gaas CO_2) ja selle kopsudest jälle välja viib; pääle niisuguse organismile keemilise protsessi jaoks tarviliku gaaside vahetuse on kopsude mehaanilisel tegevusel samal ajal veel teine ülesanne — anda õhku hääle tekitamiseks nagu lõõts oreli juures.

Õhk tungib kopsudesse läbi ninaõõnte (või läbi suuõõne), läbi kurgu, kõri, hingetoru (trahea), mõlemate kopsutorude ja nende harude. Mõlemad bronhid harunevad väga paljudesse ikka väiksematesse ja väiksematesse õhutorukestesse. Kõige väiksemad õhutorud lõpevad viimaks lehitraaliselt laienevate õhukotikestega (infundibulum). Nende seinad on moodustatud n. n. kopsu sompu-dest ehk mullikestest, millele veresoonteriikastel pindadel toimubki ülalnimetatud gaaside vahetus. Nii siis võime endale kopsu ette kujutada kui väga paljudesse peentesse soppidesse harunevat elastilist kotti. Kopsud on mahutatud ühes süda-

mega ja suurte veresoontega n. n. rinnakorvi, mis on moodustatud tagant selgroost, eest rinnakust ja nende vahel külgedelt 12-st paarist roideist. Rinnakorvi ülemises osas tema külgmistele ja tagumistele seintele on asetatud n. n. õlavöö (abaluu, rangluu), mille külge kinnitub käsivars.

Mõlemad suured kehaõoned, rinna- ja kõhuõõs, on üksteisest eraldatud liikuva vaheseinaga, mis on suur kuplitaoline lihas ja mida nimetatakse vahelihaseks ehk diafragmaks. Diafragma ääred on kinnitatud rinnakorvi alumiste äärte külge, kuna tema tsentrum on moodustatud mitte lihast, vaid kõõlusest selle tõttu, et iga üksik musklike kimp jõudes diafragma tsentrumini, muutub sääl kõõluseks. Diafragma kumer (konveks) pind on sihitud rinnakorvi poole, kuna nõigus (konkaav) pind kõhuõõne poole. Ülalpool vahelihast (rinnakorvis) asetuvad kopsud ja süda, kuna allpool (kõhuõõnes) kõhuorganid ja nimelt: paremal pool maks, vasemal pool põrn ja nende vahel magu. Taga, selgroo läheduses diafragmas on avaus, kust läbi lähevad söögitoru ja suured veresooned. Diafragma on kõige suurem ja tähtsam hingamislihas.

Tähtsat osa hingamise puhul etendavad rinnakorvi musklid, kuna nende tegevusest olenevad rinnakorvi laienemise ja kitsenemise ekskursioonid. N. n. roiete vahelised lihased (roided = küljelüüd) (*m. m. intercostales ext*) oma tegevusel tõstavad roided ülespoole, lähendavad neid üksteisele ja laiendavad sellega rinnakorvi. Tähtsad on hingamisele ka musklid, mis rinnakorvi eesmise seina küljest algavad ja õlavöö ja käsivarre külge kinnituvad, siin kõlge päält suur ja väike rinnamuskel (*m. m. pectoralis major et minor*). Teatav tähtsus hingamisel on ka sel musklil, mis kinnitub ülal kõrva taha päa külge ja all rinnaku (rinnaluu) ülemise otsa ja rangluu külge ja mida nimetatakse pääpööraks (*m. sternocleidomastoideus*). Fikseeritud päa puhul tõstab see muskel ülespoole rind- ja rangluud ja sellega ka ülemisi küljelüüd.

Hingamise muskulatuuri hulka võib lugeda ka kõhukatte muskulatuuri ehk n. n. kõhupressi muskleid, kuigi nende musklike tegevus hingamise ekskursioone hõlbustab rohkem kaudselt kui otseselt.

Üks hingamise ekskursioon koosneb kahest faasist: sissehingamine (inspiratsioon) ja väljahingamine (ekspiratsioon).

Vaatamata sellele, et kopsud oma mahtu võivad suurendada ja vähendada, ei ole nad mitte aktiivselt liikuvad organid — nende liikumine on puhtpassiivne, olenev täiesti rinnakorvi liikumisest. Kopsude seinad seisavad täiesti õhutihedalt rinnakorvi sisemiste seinte vastas, s. t. kopsu ja rinnaõõne seinte vahel ei ole õhkusisaldavat ruumi. Kui rinnakorv oma mahutust muudab, siis peab kopsu paratamata rinnakorvi seintele järgnema, ta teeb kaasa liikumise rinnakasti seintega ja samad musklid, mis otsesel teel rinnaõõne ruumi suurendavad ja vähendavad, suurendavad ja vähendavad kaudsel teel ka õhuruumi kopsudes. Nii siis ühes rinnakorvi laienemisega rinnakorvi vastavate musklike tegevuse tagajärjel jookseb õhk õhuteede kaudu elastilisse kopsukotti, mille järele viimase maht suureneb, — toimub sissehingamine (inspiratsioon), rinnakorvi kitsenemine aga sunnib õhku kopsudest õhuteede kaudu välja minema ja kopsu maht väheneb — toimub väljahingamine (ekspiratsioon). Kopsude pind on samuti nagu rinnakasti sisemine pind kaetud sileda niisutatud seroosse kelmega n. n. pleuraga, mille tõttu kopsude liikuvus rinnakoopa seinte vastas on takistamatult võimaldatud. Kuigi kopsud hingamise ekskursioonide puhul rinnakorvi seinte vastu libistuvad on nad ikka ja alati otsekohe üksteise vastas. Kui aga kopsu ja rinnakasti seinte

vahele satub õhku või vedelikku, siis langeb kops kokku ja ei saa enam teha liikumisi rinnakasti seintega kaasa — ta muutub liikumatuks. Sageli on kopsu (tuberkuloosi puhul just väga tarvilik ravi otstarbel haiget kopsu rahuseisundisse asetada ja seda saavutatakse sel teel, et kopsu ja rinnakorviseinte vahele viiakse meelega õhku (n. n. pneumotooraks).

Sissehingamisfaas on võimaldatud sellega, et rinnakorvi inspiraatorsed sissehingamise musklid tõmbuvad kokku ja suurendavad sellega rinnakasti ruumi. Kõige suurem ja jõulisem sissehingamise musklistest on diafragma. Diafragma kokkutõmbumisel muutub tema kuppel lamedaks, sellega langeb diafragma allapoole ja rõhub tema all asuvad kõhuorganid (maks, magu, sooled) allapoole. Et nüüd väiksemaks muutunud kõhuõõnes ruumi juure saada, liigub esimene kõhusein silmnähtavalt ettepoole. Rinnakorv suureneb vahelihase kokkutõmbumisel vertikaalses sihis (ülalt alla). Nii siis diafragma kontraheerumisel toimub sissehingamine, inspiratsioon. Peab meeles pidama, et diafragma on puht sissehingamise muskel. Väljahingamisel ei ole diafragma sugugi mitte aktiivselt tegev. Kui diafragma kontraktsioon on lõppenud, siis nihkuvad kõhuorganid, mis olid allapoole surutud diafragma kontraheerumisel, jälle oma harilikku seisundisse tagasi ja see toimub täiesti passiivselt. Diafragma kokkutõmbumine ja sellele järgnev lõdvenemine paneb kõhuõõnes olevad organid alaliselt liikuma ja me näeme selgelt, kuidas väliselt kõht sissehingamise puhul paisub ja väljahingamise puhul jälle alla vaob (n. n. „kõhuhingamine“). Niisuguse hariliku, rahuliku hingamise puhul ei võta vähemaltki aktiivselt osa kõhukatte muskulaatuur, vaid ta teeb liikumise kaasa täiesti passiivselt. Teine asi on tugeva, forseeritud väljahingamise puhul — siin etendab „kõhupress“ küll tunduvat osa nagu me seda varsti näeme. Organism ei piirdu sissehingamise puhul mitte üksi kirjeldatud rinnakorviruumi suurenemisega vertikaalses sihis (ülalt alla), vaid selle ruumi suurenemine toimub ka horisontaalses sihis, paremalt poolt vasemale poole ja eestpoolt tahapoole.

Rinnakasti laienemine oma ümbermõõdus niihästi eest tahapoole, kui ka paremalt poolt vasemale poole on võimaldatud küljeluude ülespoole tõstmise teel. Peab teadma, et roiete pääkesed, mis on liigestega seotud selgroo külge, asetuvad palju kõrgemal, kui eespoolne rolde ots, mis kinnitub rinnaku külge. Samuti asetuvad mõlemad küljeluu otsad rohkem kõrgemal kui tema keskosa. Nii on siis ka arusaadav, et kui roided vastavate rinnakasti muskliste abil tõstetakse, siis rinnakast peab suurenema niihästi sihis eest-taha, kui ka sihis paremalt poolt vasemale poole külgede läbimõõdus.

Väljahingamise faas (ekspiratsioon). Kui sissehingamine on tingitud puht aktiivsest hingamislhaste tegevusest, siis osutub väljahingamine, vähemalt harilik, rahulik pea täiesti passiivseks hingamisfaasiks. Sel momendil, kui sissehingamisel tegevad jõud järele annavad, s. t. sissehingamismuskulatuur hakkab lõdvenema, algab väljahingamine, selle tõttu et need elastilised jõud, mis sissehingamisel kogutud rinnakorvi jälle samasse seisundisse tagasi toovad, kus ta oli sissehingamisfaasi alul. Väljahingamisakti juures võtavad osa järgmised elastilised jõud: roiete ja kõhrede (krõmpsluude) elastilikkus, õhuga täitunud kopsu enda elastilikkus, rinnakorvi raskus ja kõhupressi elastilikkus; viimane viibib sissehingamisfaasi puhul samuti elastilis-pingulolekus. Diafragma kontraktsiooni lõppemisel aitavad kõhupressi elastilised jõud kõhu sisekonda, mis oli diafragma kupli lamestumisel sissehingamise puhul allapoole ja väljapoole surutud, jälle tuua

tagasi rahuseisundisse ja aitavad sellega ka lamestunud diafragma kuplit indiffe-
rentseisundi vormi jälle jalule seada.

Ei või siiski öelda, et rahuliku, forsseerimata väljahingamise puhul puuduks
absoluutselt igasugune aktiivne muskli jõu osavõtt. Arvatakse, et sisemised
roiete vahelised musklid (m. m. intercostales int.) — vastandina väljstele roiete
vahelistele musklitele (m. m. intercostales ext.), mis tegevad sissehingamise
puhul — etendavad teatud osa ka rahuliku väljahingamise puhul.

Aga tugeva, forsseeritud väljahingamisel on energiliselt tegev aktiivne muskli-
jõud. Pääle nimetatud sisemiste küljeluuvaheliste musklite, mis kisuvad külje-
luid allapoole ja vähendavad sellega rinnakasti ruumi, on siin suure tähendusega
kõhupressi musklid: kontraheerudes suruvad nad ruttu ja intensiivselt kõhuorga-
nid ja sellega ka diafragma tugevasti üllespoole, ja et kõhukatte musklid üleval
kinnituvad rinnakasti alumise ääre külge, tõmbavad nad kontraheerumisel roided
allapoole, rahuseisundisse — seega saavutatakse kiire ja energiline väljahinga-
mine. Seesugune tugev ja kiirendatud väljahingamine on mõnikord lauljatel ja
kõnelejatel väga tarvilik. Peab veel rõhutama et diafragma siin aktiivselt
sugugi ei ole tegev, nagu seda sageli arvatakse ekslikult, vaid kõhukatte musku-
latuur. Peaks aga siin diafragma kontraheeruma, siis saaksime just vastupidise
nähu — toimuks mitte eksspiratsioon vaid, nagu nägime, inspiratsioon.

Väljahingamine võimaldab otsekohe kõiki hääleväljendusi. Rääkimine, laul-
mine, vilistamine, puhumine toimuvad sel teel, et väljahingatav õhuvool välja
jookstes satub ülemishingamisteedes (kõris ehk resonantsõonetes) teatavatele
takistustele ja saades takistustest jagu, kutsub esile korrapäraseid või erakorra-
päraseid õhuvõnkumisi, mis vastavad muidugi nimetatud hääleväljendustele.
Aga ka sissehingatav õhuvool võib esile tuua hääle väljendusi; vilistada võib
nii eksspiratoorselt kui ka inspiratoorselt, kuna inspiratoorne laulmine ja rääki-
mine normaalselt ette ei tule — võib ette tulla ainult möödaminevalt üksikutel
momentidel ja nimelt rikutud hääle, häälehaiguste puhul (n. n. inspira-
toorne hääle).

Sagedasti tarvitavad ennekoolealised lapsed mängu juures tugevat inspira-
toorselt häält, mis on muuseas alati väga kõrgetooniline. Inspiratoorse hääle
tarvitamine on hääle hügieeniliselt täiesti lubamatu nähtus. Kui lapsed niisugust
häält sageli ja püsivalt tarvitavad, võib hääles esile tulla püsivaid rikked, sest
tugev sissetõmmatav õhuvool jookstes vastu kinniseid häälepaelu traumatiseerib
neid tugevasti. Ka mõjub see hääle tarvitamise moodus halvasti selle tõttu, et
ta kurku väga kuivatab ja esile kutsub kroonilisi kurguhaiguseid (katarre jne.),
mille tagajärjel hääle oma jõu ja puhtuse kaotab; häälepaelte võivad tekkida
n. n. „lauljate sõlmekesed“, mis aga lastel teist nime kannavad ja nimelt —
„kisasõlmekesed“, mis ei ole muud kui väikesed nõõpnõelapää suurused kasv-
jakesed häälepaeltel — hääle võib jääda püsivalt vigaseks.

Õhurõhe tingimused kopsude hingamise ekskursioonide
puhul. Ühes rinnakasti suurenemisega inspiratsiooni puhul suureneb ka kop-
sude maht, mille järelduel tekib kopsudes õhurõhu vähenemine, negatiivne õhu-
rõhe, mis aga varstigi väljaspoolt hingamisteede kaudu sissetungitava õhu läbi
jälle tasakaalu viiakse, positiivseks muudetakse. See tasakaalustamine ei toimu
muidugi mitte jalamaid, vaid takistuste tõttu hingamisteedes rohkem pikka-
mööda. Sellepärast valitseb kopsudes kogu sissehingamise vältel teatud õhu
harvenemine, negatiivne õhurõhe (— 1 mm. elavhõbedat). On loomulik, et

mida kiiremini toimub kopsude laienemine resp. sissehingamine, seda suurem on õhurõhe vahe (resp. seda suurem on negatiivne õhurõhe kopsudes), mida aeglasemalt, seda vähem. Sissehingamise akti lõpul valitseb kopsudes ja välisõhus ühesugune õhurõhe. Väljahingamisel väheneb rinnakorv ja ühes sellega suureneb kopsudes õhurõhe, (2—3 mm. elavhõbedat kõrgem kui välises õhus). Mida kiiremini ja tugevamini välja hingata, seda suuremaks tõuseb siin õhurõhe vahe. Kui hingamisõhk tugevama jõuga, forsseeritult sissetõmmatakse ja väljahingatakse kui rahuliku hingamise puhul, siis muutuvad, loomulikult, õhurõhe vankumised palju suuremaks. Õhurõhe väljahingamisel võib väga suureks tõusta, kui väljahingatav õhk leiab ees ülemistes hingamisteedes takistuse. Niisugust kõrgendatud õhurõhet läheb organismile mõnikord väga tarvis, et võõrkehi (või röga, lima, mäda jne.) hingamisteedest välja kihutada, nagu see näiteks kõhaakti puhul väga selgesti toimub. Kõhaakti puhul on õhurõhe harilikult sissehingamisel — 50 mm. Hg. (negatiivne rõhe), kuna väljahingamisel 80 mm. Hg. (positiivne rõhe). Rääkimise ja laulmise puhul tulevad nähtavale samuti palju suuremad õhurõhe vankumised kui hariliku rahuliku hingamise puhul, kuna siis väljahingataval õhuvoolul on ette seatud suurem takistus kitsenenud häälepilu näol, kui rahulikul hingamisel lahtise häälepilu puhul.

Hingamise suurus. Rahulikul hingamisel hingab inimene sisse ja välja umbes 500 sm³ õhku. Seda õhu hulka nimetatakse hingamis- ehk respiratsioon-õhuks. See ei ole aga kaugeltki veel see õhuhulk, mis kopsud jõuavad vastu võtta — nad võivad vastu võtta isegi ilma erilise harjutuseta sügavamal sissehingamisel kuni 1500 sm³. Seda õhku nimetatakse täiendavaks ehk komplementaarseks õhuks. Samuti võivad kopsud pääle rahuliku väljahingamise sügavama väljahingamise teel veel välja hingata 1500 sm³, see õhuhulk nimetatakse reservi- ehk tagavara-õhuks. See õhuhulk, mis on võimalik kõige sügavama sissehingamise teel sisse võtta ja kõige sügavama väljahingamise teel välja anda nimetatakse hingamise suuruseks, ehk kopsude „eluliseks mahuks“ (vitaalkapatsiteet). Ka pääle kõige sügavama väljahingamise jääb kopsudesse veel teatud hulk õhku, mida mõõta on raske (arvatakse umbes 1500 sm³), seda kopsudes konstantselt leiduvat õhku nimetatakse residuaalseks õhuks ehk jääk-õhuks. Hingamise suurus ehk kopsude elulist mahtu on võimalik alati täpselt mõõta erilise aparaadiga n.n. spiromeetri abil. Keskealisel (umbes 35 a. ealisel) mehel osutub hingamise suurus 3500 sm³, kuna selle ealisel naisel — 2500 sm³. Need on muidugi keskmised arvud. Hingamise suurus oleneb väga mitmesugustest tingimustest: sissehingamise muskulatuuri jõust, rinnakorvi suurusest, isiku elueast ja tervisest. Ühes eluea tõusuga langeb muidugi rolete ja nende liigesite elastilikkus, südametegevuse ja veresoonte (soonte lubjastus) jõud, mis kõik hingamise suurst tugevasti piiravad. Loomulik ka, et terve rida muid haigusi (nagu raskenenud ninahingamine, üldine kehvaveresus jne.) hingamise suurst piiravad. „Elulist mahtu“ võib märksa suurendada harjutuste abil. Isikutel elukutses, kus hingamise tegevus on erilise tähendusega ja kus hingamismuskulatuur ja kopsud on sellele vastavalt välja arenenud, võib leida märksa suuremat „elulist mahtu“. Nii näiteks, puhkpillide puhujatel, elukutselistel lauljatel võib hingamise suurst tõusta kuni 4000 sm³, meestel ja naistel kuni 2800—3000 sm³. Mida suurem on hingamise suurus, seda kasulikum on see lauljatele ja kõnelejatele, sest et seda pikemat fraasi saavad nad siis katkenemata esile tuua ühe ja sama väljahingatava õhu abil.

Hingamise sagedus. 20—30 a. ealine inimene teeb ühe minuti vältel umbes 16 hingamise ekskursiooni. Mida noorem inimene, seda suurem on hingamise frekvens (sagedus), nii teeb vastsündinud laps 62—68, ühe aasta ealine laps 44 hingamise ekskursiooni minutis jne. Üle 30 a. ea hakkab hingamise sagedus muutuma jälle suuremaks ja seda suuremaks, mida vanem on iga. Hingamise sagedus oleneb muudel ühistel tingimustel veel kehalistest pingutustest, hingelistest elamustest, ihutemperatuuri kõrgusest jne.

Rahulik hingamine ja hingamine rääkimise ning laulmise puhul. Harilik rahulik hingamine ei pruugi sugugi oleneda meie tahtest, ta toimub harilikult täiesti automaatselt nagu südamelöögidki. See automatism oleneb hingamise tsentrumist, mis asub piklikus pääajus. Mitmesugused psüühilised elamused avaldavad tugevasti mõju hingamise tsentrumisse, sellega ka siis hingamise. On siis ka arusaadav, miks eksperimentaal-psüüholoogid suurt huvi tunnevad psüühilise seisundi ja hingamislaadi vahekorra vastu ja seda juurdlevad. Hingamine rääkimise ja laulmise puhul osutub tahteliseks ja tema reguleerijaks on sellega mitte automaatselt töötav hingamise tsentrum, vaid ajukoor. Rahuliku hingamise puhul on sissehingamine ja väljahingamine oma vältuse poolest pea ühepikkused, väljahingamine on ainult pisut pikem kui sissehingamine — see vahekord on kui 1:¾. Rääkimise, veel rohkem aga laulmise puhul muutub see vahekord põhjalikult: väljahingamine muutub eriliselt pikaks oma vältuse poolest, ta läheb mitu korda pikemaks kui sissehingamine. Viimane muutub väga lühikeseks, selle juures aga palju sügavamaks, sest et siin tuleb palju rohkem õhku sisse võtta (näit. 2000—3000 sm³ ja isegi rohkem kui seda on „eluline maht“ selle järele kui pikk on räägitav või lauldav fraas), kui rahulikul sissehingamisel (kus sissehingatav õhuhulk on vaid 500 sm³). Et saavutada nõutavat kiiret ja sügavat sissehingamist, rakendatakse tegevusse ka kõik hingamis-abimuskulatuur. Mida kiiremini ja mida suuremat õhuhulka on sissehingamisel võimalik kopsudesse võtta ja mida pikema ajaga osatakse seda õhuhulka välja hingata rääkimisel ja laulmisel, seda kasulikum on see rääkijale ja lauljale, sest et seda pikemat fraasi on võimalik ühe hingamisekskursiooni abil laulda või kõnelda. Nagu näeme ei ole lauljal ja rääkijal esimese järgu tähendusega mitte ükski see, et kopsudes õhuruumala võimalikult suurendada, vaid hingamismuskleid ka nii treeneerida, et kopsudesse võetud õhku võimalikult kokkuhoidlikult (ökoonoomiliselt) tarvitada, s. t. võimalikult pikkamööda lasta välja voolata. Praktiliselt on see kättesaadav sel teel, et sissehingamise muskleid sissehingamise kõrgustipul resp. sissehingamise lõpul mitte ei lasta äkki lõdveneda, vaid et viimane toimuks aeglaselt.

Looduslik laulja tarvitab alati rohkem õhku kui kunstlaulja, kes on õppinud ökonoomiliselt sellega ümber käima. Kunstlauljal voolab väljahingatav õhk ühetasasel ilma tõugeteta ja vankumisteta, kuna looduslikul lauljal on neid alati märgata.

Ka osutub hingamistee rääkimise ja hingamise puhul teistsuguseks kui rahuliku hingamise puhul. Kuna viimasel hingamine sisse ja välja peab toimuma alati normaalselt läbi nina, ei ole rääkimisel ja laulmisel mitte võimalik nii lühikeses aja vältel, nagu seda on määratud sissehingamiseks, sisse võtta tarvilikku õhuhulka üksi võrdlemisi kitsa ninatee kaudu. Sellepärast peab sissehingamine toimuma hääletekkimisel peamiselt läbi lahtise suu, kinnitavad lihtsad täheldused ja veel selgemini vastavad eksperimendid. Mõnede lauluõpetajate ettekirjutused,

lauljatele alati ainult läbi nina hingata, ei ole sellepärast sugugi õiged. See sagedane ettetulev ekslik juhatus seletub, nähtavasti, sellega, et ninahingamine on teatavasti hügieenilisem kui suuhingamine. Nina prepareerib õhku enne hingamisteedesse sattumist: niisutab, puhastab mehaanilistest ollustest ja soojendab, kuna suuhingamisel seda ei ole. Aga tervishoiu nõuded ei tohi ju liialgi mitte konfliktki sattuda füsioloogia tõsiasiadega. Kui soovitakse kõnelejale ja lauljale ette kirjutada tervishoiu nõudeid, mis suuhingamise halba mõju peh-mendaksid, siis ütleksime: ärge kõnelege ja laulge kunagi liiga külmas, tolmuses ja kuivas õhus!

Hingamistüübid. Rinnakorvi ruumi suurenemine hingamisel ei toimu mitte kõigis osades ühetasaselt. Kui on vahelihase (diafragma) liikumine ise-äransis välja kujunenud ja sellega rinnakorvi suurenemine vertikaalses mõõdus seisab asiplaanil, siis saame abdominaalse ehk kõhuhingamise tüübi, kus kõhu-katte elav liikumine on selgesti nähtav. Ka nimetatakse seda veel diafragma-hingamiseks. Kui aga on esiplaanil rohkem roiete muskliste tegevus ja sellega rinnakorvi suurenemine tema ümbermõõdus (suurenemine paremalt vasemale ja eest taha), siis on meil tegemist kostaalse hingamisega, rinnahingamisega ehk „roiete hingamisega“. Niisugune kahe hingamise tüübi tarvitamise võimaluse pääle tuleb vaadata kui organismi kaitsekorralduse pääle — kui ühte tüüpi pole või-malik tarvitada teatud haiguse protsessi pärast, astub tema asemele kohe teine tüüp. Meestele peetakse rohkem iseloomulikuks kõhuhingamist, naistele aga rinnahingamist. Muidugi võib nii sel kui teisel sool esineda ka vastupidi tüüp. Roiete hingamise ekskursionsioone on meil otsekohe näha ja tunda, eriti kui me ase-tame käed rinnakastile. Me tunneme ja näeme, kuidas küljelund tõusevad ja vaovad ja kuidas sellega otsekoheses ühenduses toimub sisse- ja väljahingamine. Hoopis teisiti on aga diafragma hingamisega. Diafragma muskli- ja seisunditunne on niihästi kui „null“. Meie ei saa olla teadlikud otsekohe diafragma liikumise üle. See, mida meie diafragma tegevusest näeme ja tunneme, on ainult sekun-daarne, kaudselt esile tulev kõhukatete liikumine, mis toimub, nagu juba öeldud, puht passiivselt. Nii siis rinnahingamine võib olla teadlik, kuna diafragma hin-gamine seda mitte ei ole. Sellega arvestades tuleb hingamise harjutustes alati välja minna rinnahingamisest kui teadlikust ja otsekohe kontrollitavast hingami-sest. Rinna- ja kõhuhingamine üheskoos võimaldavad kõige sügavama ja tuge-yama hingamise, mis inimesele on üldse kättesaadav. Peab tähendama, et prakti-liselt ei tule ette ühtegi hingamistüüpi absoluutselt eraldi, vaid on tegemist alati tüüpide selle või teise kombinatsiooniga.

Laulupedagoogilises kirjanduses valitseb juba vanast ajast vaelus selle üle, missugust hingamistüüpi laulmisel tuleb tarvitada. Ühed soovivad diafragma hingamist, teised jälle roiete hingamist. Lahkarvamisi võib muidugi lahendada ainult füsioloogiline uurimine.

Uuemal ajal on lähemad uurimused viinud kindlale veendumusele, et häädel lauljatel hingamisel laieneb peamiselt rinnakorvi alumine osa ühes diafragma võimsa liikumisega, kuna rinnakorvi ülemine osa võrdlemisi vähe liikumisi kaasa teeb. Seda kõige kasulikumat hingamistüüpi laulmise jaoks, mis on mõlema soo lauljatele omane, nimetatakse kostoabdominaalseks ehk kõhu-roiete hingamise tüübiks. Et aga roiete liikumine vähem on silmatorkav kui kõhuseinte liikumine, siis tarvitavad seda hingamistüüpi paljud lauluõpetajad harilikult ka praegu kõhu-hingamise tüübi nime all.

Erihingamistüübid ja kopsude „eluline maht“. Vastavad mõõtmised (35 a. ealistel meestel) spiromeetri abil on näidanud, et kostoabdominaalse hingamistüübi puhul on kopsude „eluline maht“ keskmiselt 3960 sm³, puht rinnahingamise tüübi puhul 3260 sm³ ja puht kõhuhingamise (diafragma) puhul 2680 sm³, kuna n. n. klavikulaaarse hingamistüübi puhul, s. t. rinnakasti ülemise osa hingamistüübi puhul, on „eluline maht“ kõige väiksem — 2150 sm³.

Nagu neist andmetest näha, ei jõua diafragma, olgugi et ta on kõige suurem ja jõulisem hingamismuskel, oma tegevusel siiski saavutada seda efekti, mis rinnakasti muskulatuur. Kopsude „eluline maht“ on kõige suurem nende kahe viimase tüübi nimetatud eri kombinatsiooni (kostoabdominaal-tüüp) puhul. Et kopsude „eluline maht“ on lauljale, kõnelejale ja rääkijale väga suure tähendusega, seda nägime juba eespool. Mida suurem on kopsude „eluline maht“ resp. mida suurem on õhutagavara kopsudes väljahingamiseks, seda pikemat katkenematut toonide rida on võimalik esile tuua ühe väljahingamise vältel. Aga vähe sellest, hingamise suurusest oleneb ka tooni jõud (intensiivsus). Oleneb ju tooni jõud sellest õhusurve, millega sunnitakse häälepaelad võnkuma. Aga suurema õhusurve kättesaamiseks on vaja suuremat õhuhulka kopsudes ja seda suuremat, mida suurema jõuga ja mida kauema vältusega soovitakse toon esile tuua. On väga huvitav, et laulukunstnikud puht empiirilisel teel on hakanud tarvitama seda kõige suurema „elulise mahuga“ ja laulule kõige soodsamat kostoabdominaalset hingamistüüpi, mille paremusi on nüüd füsioloogia teaduslikult põhjendanud.

Muskli töö tarvitamine erihingamistüüpide puhul. On arusaadav, et sügav sissehingamine nõuab rohkem muskli tööd, kui pindmine sissehingamine, samuti nõuab rohkem muskli tööd väljahingamine hääle esiletoomisel (kus õhk tugeva surve all välja hingatakse, et pingule tõmmatud häälepaelu panna võnkuma), kui harilik, rahulik väljahingamine (kus ei ole võita mingit takistust).

Igati teab, et pikalt rääkimine ja laulmine väsitab muskleid ja et kõrged toonid (kus tuleb võita tugevad häälepaelte pingulolekud) rohkem väsitavad mitte üksi kõri muskulatuuri, vaid ka hingamise muskulatuuri kui madalad toonid. See hingamise tüüp, mille hingamise suurus või „eluline maht“ on väike, on teatud toonide-rea laulmisel vähem ökonoomne muskli töö tarvitamise poolest, kui suure „elulise mahuga“ hingamistüüp, sest et esimene peab täiendama oma õhutagavara sagedamini korduvate sissehingamiste läbi, kui teine. Ja suurem hingamine sagedus (frekvent) tingib suuremat musklienergia tarvitamist. Järjekult kostoabdominaalne tüüp on musklienergia tarvitamise mõttes kõige ökonoomsem. Iga hingamise ekskursioon tarvitab siin küll natuke rohkem jõudu kui teiste hingamistüüpide puhul, aga teatud tooniderea esiletoomisel on hingamisi arvult vähem, kui teiste tüüpide puhul, nii et musklienergia tarvitamine on üldiselt tunduvalt vähem. Kui musklienergia püsivalt liialt tarvitatakse, tekib musklike krooniline väsimus ja selle tagajärjel mitmesugused hääle häired (haigused).

Õhu tarvitamise üle valitsemine. Hääle tekitamisel, rääkimisel, veel rohkem aga laulmisel ei ole mitte ükski tähtis õhu tagavarahulk kopsudes, vaid veel suuremal määral valitsemine õhu tarvitamise üle, s. t. oskus väljahingamist nii reguleerida, et ainult nii palju õhku välja anda kui palju just tarvilik on hääleefekti saavutamiseks. Et laulmise puhul on tarvis kätte saada kõiki võimalikke toonijõu (toonintensiivsuse) astmeld kõige tasasemast kuni kõige väiksema toonini, peab laulja osakama erilisel valitseda oma hingamismuskula-

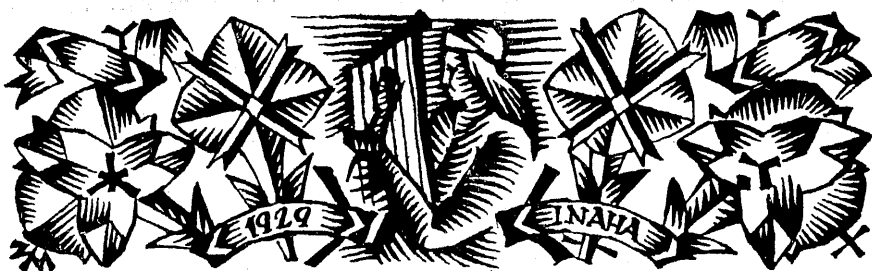
tuuri üle, mis temale võimaldab mitte ainult kõige lühema aja vältel võimalikult suurt õhuhulka sisse võtta, vaid palju rohkem veel reguleerida igal momendil ja iga tarviduse järele oma väljahingamist, s. t. igal momendil muuta oma väljahingatava õhu survet kõige minimaalsemast kõige tugevamani.

Aga õhu tarvitamine (reguleerimine) pole mitte ükski tähtis toonide jõu (intensiivsuse) määramiseks, vaid ka tooni kõrguse saavutamiseks. Nagu J. o. h. Müller'i katsed on näidanud ei olene tooni kõrgus mitte ükski häälepaelte pikkusest ja pinevusest, vaid ka hingamissurve jõust. Ainult väljahingamissurve suurenemise teel on võimalik tooni kõrgendada kuni kvindini ja isegi kuni oktaavini. Kui on tarvis tooni, näiteks paistooni (Schwellton) teatavas kõrguses alalhoida pianost kuni fortissimoni, nii siis kõige kõrgemast kuni kõige tugevama väljahingamissurve tarvitamise puhul, siis peavad (sest et õhusurve suurenemise läbi tulevad esile tooni kõrgenemise tingimused), tegevusse astuma tooni langemiseks kompenseerivad tingimused, mis astuvad vastukaaluks tooni kõrgenemise tingimustele. See toimub vastavalt häälepaelte pinevuse vähendamise teel. Vastupidi ühe ja sama tooni laulmisel *decrecendo* peab väljahingatava õhu rõhk kahanema, samal ajal aga häälepaelte pinevus kasvama. Et alal hoida teatavat toonikõrgust, tuleb täpselt reguleerida kahte teineteist kompenseerivat jõudu — häälepaelte pinevust ja väljahingamissurvet.

Lauljal on tarvilik absoluutselt valitseda oma hingamisõhu tarvitamise üle, et temal oleks igal momendil võimalik saavutada kõiki tarvilikke õhusurve astmeid kõige väiksemast kuni kõige suuremani. Laulja peab olema oma hingamismuskulatuuri üle täielik peremees. Väljahingamise ja sissehingamise muskulatuurid suhtuvad omavahel üksteisesse kui agonistid ja antagonistid. Täpne ja kindel hingamise koordinatsioon on võimalik selle tõttu, et agonistid ja antagonistid on ühel ja samal ajal tugevad, näit. väljahingamise momentidel ei ole sissehingamise muskulatuur mitte tegevuseta ja aitab pretsiseerida väljahingamist.

On kindlaks tehtud, et kõige täpsemat ja kindlamat hingamise koordinatsiooni on võimalik saavutada ainult kostoabdominaalse hingamistüübi puhul.

KARL LEINUS

PSÜÜHILISED NÜANSID KOORILAULUS

2

Muusikas on eraldatavad kaks osa: loovkunst ja reprodutseerivkunst.

Koorilaul kui reprodutseeriv kunst läheb lahku loovast muusikakunstist sellega, et viimane Kant'i järele võib esineda helideta ja tulemus — effectus — võib jääda välisilma piisima nootidena — muusika kirjana, kuna aga koorilaul, reprodutseeriv ala, nõuab seesmise elamuse väljendust füüsilistes helides ja tulemus ei jää piisima välisilma, kaob tema ettekandmisega.

Reprodutseerivas kunstis nõuab iga etteaste sooritajalt omakord teatavat individuaalsust ja see peab olema kunstipärane. Nii koorijuht, laulja, instrumentalist, näitleja on kunstnikud, kes korduvalt reprodutseerivad seda, mida helliloojad, poeedid varem on loonud. Nii võib ka koorijuhte, lauljaid helitööde reprodutseerimise korral võtta loovate kunstnikkudena, kuid see helitöö loomine sureb tema ettekandmisega; uuesti sama helitöö ettekandmine on jällegi uus loomine, peavad olema uued elamused, vanad üldse ei kordu, ja uued on ka füüsilised helid.

Koorijuhi, laulja, instrumentalisti, näitleja esinemine loominguks on võrreldatav hüppamisega jõe jooksvatesse voogudesse, sest iga uus hüpe on uutesse voogudesse.

Nii on tarvis koorilaulu seisukohalt, et seesmine laulmine, viisi ettekujutus, elamused ja füüsiliste helide väljendus oleksid kunstipärane ilu.

Bergmann (1840.—1904.) ütleb: „Ilu üldse ei või kindlaks määrata objektiivselt; ilu võtame vastu subjektiivselt ja sellepärast on tarvis teada, mis meeldib paljudele.“

Missugused oleksid siis need võtted, mis annaksid koorijuhile ja tema juhtimisel tegutsevaile lauljatele võimaluse esineda koorilaulus kunstipärase iluga.

Kunstniku kunstisaladus on kunstniku vaimusaladus. Kunstniku loomine on kunstniku vaimusünnitus. Kunstniku loomingu mõju on kunstniku valmu mõju vastuvõtjate vaimule. Kunstniku vaimulooming kehastub ideeliselt kunstiloomingu materias, et rahuldada kunstnikku ennast ja mõjutada kuulajast, — vaatlejaskonda. Nii kehastub muusika — füüsilistes helides, nootides; poeesia — sõnades; maalikunst — värvides; arhitektuur — metallis, kivis, puus ja muudes ainetes.

Nii on koorilaul koorijuhi ja lauljate vaimusünnitus. Arvestades sellega, et koorilaulu vaimusünnituses tegutsevad paljud — koorijuht ja lauljad, on tarvilik kunsti seisukohalt saavutada parim resultaat. See resultaat saavutub sel tingimusel, kui ihe elamused on ka teiste omad; et koorilaulus on juhiks koori-

juht, siis ideaalseim on see saavutus kui koorijuhi hingeelamused on ka lauljate omadeks ja kui kokkuvõetult iga laulja hingeelamused on + koorijuhi hingele. Iga laulja peab mõistma juhataja hinge ja oskama reageerida koorijuhi hingele.

Et koorilaul füüsilistes helides on vaimline väljendus, siis tuleks ka esimeses järjekorras hoolitseda selle eest, et koorijuhi ja lauljate vaimusünnitus algastmel oleks kunstipärane, sest koorijuhi ja lauljate looming on nende vaimusünnitus.

Igasugune kunstniku loomingu väärtus seisab selles, milline on ta vaimusünnitus ja kuidas ta kehastab oma vaimuloomingu.

Kunstilooming seisab vaimuloomingu kehastamises. Puudub kunstnikul inspiratsioon, siis ei ole ka temal, mida kehastada; on olemas inspiratsioon — vaimulooming, puudub aga aine kenastamiseks, siis ei ole millega kehastada.

Koorilaulu vaimuloomingu aluseks on tekst — laulusõnad ja vaimuloomingu kehastamiseks on hääl. Tahame saada kunstipärast laulu, siis olgu ka laulu tekstist arusaamine, vaimu seisukohalt reprodutseerimine ja füüsiliste helidega kehastamine kunstipärane.

Teksti kunstipäraseks tõlgitsemiseks on kaks momenti: üks ettekujutus, mida tahame öelda ja teine mõtte väljendamine sõnades. Bonald ütleb: „inimene mõtleb varem sõna eneses ja siis väljendab. Kui meie räägime, siis meie kordame seda, mis ütles meile meie sisemine hääl. Kui meie oleme vait, siis valmistame oma järgmist kõnet.

Bonald'i arvamine annab vaimusünnituse väljenduseks sõnades intellektuaalse aluse. Nii on tarvilik koorijuhil, lauljail enim kui seest — hingelist elamust väljendada füüsilistes helides, tarvilik luua eneses vastavatele laulu sõnadele seesmine laulmine — inspiratsioon intellektuaalselt; enim intellektuaalselt ettekujutus — pilt — elamus, mis hiljem inspireeritult välja kutsub seesmise sõna ja siis väljenduse. Nii on teksti reprodutseerimine seotud intellektuaalse ja elamustega, kuid seda suudab koorijuht ja laulja teha ainult siis, kui nemad teksti suudavad mõista intellektuaalselt ja kui neil on alateadvus rikastatud nõuetavate elamustega, sest enam-vähem õiged kunstipärased elamused on need, mis oleksid vastuvõetavad paljudele, mis on tõeliselt koorijuhil, lauljail läbi elatud. Olgugi, et koorijuhi, laulja elamused on fantaseeritavad tekstile, kuid läbielatud elamused annavad fantaseerimise korras parema ja õigema ühtesulavuse.

Meie koorijuhid, lauljad tegutseme selleks, et rahuldada end ja pakkuda ilu ka teistele. Koorijuht, laulja võib pakkuda ilu teistele ainult siis, kui koorijuhi ja lauljate loomingu mõju on vastuvõetav kuulajaskonnale. Nii tuleb sel korral, kui tahame kuulajaskonda rahuldada, arvestada ka nende vaimuga, mis oleks vastuvõetav nendele, sest ega iga mõte pole vastuvõetav ka koorijuhile ja lauljaille: näiteks 7-aastane laps ei taha nooremana olla; lapse instinkt räägib teisiti, — tahaks olla vanem. Järelikult lapsele endale ega ka teistele pole vastuvõetavad sõnad: „Kui mina alles noor veel olin“; nende sõnadega ei suudaks lapsed anda hingelist elamust ja samuti ei suudaks ka vanemad vaimustada lapsi nende sõnadega.

Et laulmises koorijuhi ja lauljate elamused kehastuvad füüsilistes helides, siis nõuab muusika-kunst, et füüsilised helid oleksid ilusad, — paljudele vastuvõetavad. See nõue on annud meile häälekultuuri ja sellena ei oleks ka kunstipärast laulu, sest kuigi on koorijuhil, lauljal inspiratsioon — vaimusünnitus,

aga puudub aine kehatamiseks, milleks on hää, siis ei ole ka millega elamusi kehatada; on aga koorijuhil ja lauljalil hää — häälekultuur, puudub aga hing — inspiratsioon, siis ei ole mida kehatada.

Oletame, et koorijuhil ja ka tema lauljalil on häälekultuuri kohane hää ja kui puudub neil aga vaim, siis ei ole ka nende esinemine kunstipärane, siis on antud küll füüsilised helid kunstipäraselt, kuid puudub vaim — tunded, mida aga nõuab muusikakunst.

Nii kui on tarvilik koorijuhile, lauljale häälekultuur, nii enam sellest veel on tarvilikumad tunded. Viimasel ajal on välja kujunenud isegi tunnete arendamiseks süsteemid, nii on populaarsed sel alal Montesson'i võtted. Metoodiliselt soovitatakse alata tunnete kasvatust varakult 2—7 aastani; hiljem on see aga väga raske. Tahame saada enam kunstipäraseid lauljaid, kel oleks suurim tunnete tagavara, tuleb isadel, emadel, lasteaednikkudel lasteaedades rohkem rõhku panna ka tunnete kasvatamisele, mis ühtlasi tõstaks ka meie noorte esteetilist ja eetilist külge.

Lähme nüüd enam-vähem tegelikult koorilaulu psüühilisele nüansseerimise küsimustele. Koorilaul koosneb sõnadest — poeesiast ja füüsilistest helidest. Sõnad omakord koosnevad mõtetest ja tunnetest ja mõtete, tunnete väljendus füüsilistes helides koosneb meloodiast ja täämbrist.

Lihne katse — meeleliselt muuta mõtete värvi (füüsiliste sõnadeta) ilma et selle juures muudaksime elamusi, tundeid, annab tulemusena viisi muute: viis oneneb sõnadest.

Samuti lihtne katse — meeleliselt muuta tunnete värvi (füüsiliste helideta), ilma et selle juures muudaksime mõtteid, annab tulemusena täämbrilise muute: täämbrilise oneneb tunnetest.

Sellest järeldame, et sõnade meloodia on muusikalise mõtte väljendus ja täämbrilise on muusikalise tunde väljendus.

Kui koorilaulu nüansseerimisel mõtete meloodia kujutust märkida A ja hingelist täämbrilise kujutust B, siis psüühiline nüansseerimine sünnib läbi $A + B$, kuid mitte läbi B üks. Nii on iga sõna, heli kas mõte või mõte ja tunne, kuid millalgi üks tunne.

Nii on koorilaulu psüühilises nüansseerimises väljapaistva koha vastavalt koorilaulu sõnadele — täämbrilisele.

Kui meie seesmiselt elame läbi antava koorilaulu teksti, siis on tarvis osata kunstniku silmaga, mis igakord oskab, vaatamata suurtele elamustele, vaadata veel endasse varem kui juba väliselt kuulata ennast; tarvis on osata kunstnikuna varem end seesmiselt läbi tunda. Kui seesmiselt sisemine „mina“ ütleb, et elamused ei ole veel õiged vastavatele sõnadele, siis ei võiks ka veel toneerida, sest antud sõnadele vale elamus, annab ka vale täämbrilise, milles ei ole ka kunstipärasust. (Järgneb.)

A. P. ČEHOV

ROMAAN KONTRABASSIGA

Muusik Poogendai sammus linnast välja vürst Bibulov'i mõisa poole, kus kihluse puhul „sai toime pandud“ õhtu muusika ja tantsuga. Ta seljas puhkas määratu kontrabass nahaga kaetud kastis. Sammus Poogendai mööda jõe kallast, milles voolas kosutav vesi, kuigi mitte eriti vaimustavalt, siiski väga poeetiliselt.

„Kas ei peaks õige suplema?“ mõtles ta.

Pikemalt kaalutlemata riietus valla ja kastis oma keha karastavasse voogusse. Õhtu oli suurepärane. Poogendai poeetiline hing hakkas häälestuma vastavalt ümbruse harmoonilisusega. Aga milline magus tundmus valdas ta südame, kui ujund vast sada sammu kõrvale, ta silmas kauni tütarlapse, kes istus lamedal kaldal ja õngitses kalu. Ta hingamine ängistus ja ta suri mitmesuguste tundmuste hoovusest: mälestused lapsepõlvest, möödunud aegade igatsused, tärkav armastus...

Jumaluke, ja tema juba arvas, et kunagi ei saa enam armastama! — Pääle selle, kui kaotas usu inimsusse (ta palavalt armastatud abikaasa põgenes ta sõbra fagott Koerustal'ga), ta rind täitus tühjustundest ja ta muutus inimvihkajaks.

Mis on elu? — Mitte üks kord esitas ta endale selle küsimuse. — Milleks me elame? Elu on müüt, unistus...

Ent selstes ulnuva iluduse ees (oli kergesti märgatav, et ta ulnus), ta tundis korraka tahtmata midagi armastuse sarnast. Kaua seisis nii, igatsedes silmadega...

„No küllalt...“ mõtles, vallandades sügava ohke. „Hüvasti, kummaline ilmutus! Mul on aeg minna Tema Kõrguse pallile...“

Ja vaadates veel kord iludusele, tahtis ujuda tagasi, sääl tärkas ta pääs idee.

„Vaja jätta talle endast mälestus,“ mõtles. „Kinnitan midagi ta õngekese otsa. See saab olema üllatus „tundmatult“.“

Vaikselt ujus Poogendai kaldale, murdis suure buketi põld- ja vesilillist ja sidudes need kokku kõrkjaga, kinnitas õnge otsa. Bukett vajus põhja ja tõmbas endaga kauni korgikese.

Mõistlikkus, loodussaadused ja mu kangelase seltskondlik seisukoht nõuavad, et romaan lõpeks selsamal kohal, kuid — paraku! — autori saatust on paindumatu: autorist olenematul põhjusel ei lõpe romaan buketinga. Vastu tervet

mõistust ja asjade loomust vaene ja tundmatu kontrabassist oli sunnitud mängima tähtsat osa tuntud ja rikka iluduse elus.

Ujund kaldale Poogendai oli hämmastund: ta ei leidnud enam omi riideid. Teda oli riisutud... Kuni ta imetles iludust, olid viind tundmatud kelmid kõik pääle kontrabassi ja tsilindri.

„Neetud!“ karjatas Poogendai. „O, inimesed, salatigedad olendid! Ega ei heidutagi mind sedavõrd riiete kaotus (kuna riided olid linased), kui mõte, et mul tuleb minna nüüd ihualasti ja seega patustada seltskondliku kõlbluse vastu.“

Ta istus kontrabassi kastile ja hakkas otsima pääseteed võimatust olukorrast.

„Aga kui minna paljalt vürst Bibulov'i juure!“ mõtles. „Sääl on daamid! Ja lihti viisid vargad ühes pükstega nende taskus oleva kanifooli!“

Ta mõtles kaua, ärevalt, kuni valuni meelegohis.

„Ha!“ meelestus lõppeks, „kaldast veidi maad asub võsas sillake... Kuni saabub pimedus, võin istuda selle sillakese all, aga õhtul, hämaras, ruttan esimese majani...“

Jäädes selle mõtte juure pani Poogendai tsilindri pähe, heitis kontrabassi selga ja hills võssa. Paljas, muusikariist seljas, sarnles ta muistsele, müüdlisele pooljumalale.

Nüüd, lugija, kuni mu kangelane istub silla all ja andub nukrusele, jätame ta väheks ajaks ja pöördume õngitseva tütarlapse juure. Mis sai temast? Ärgates ja õngekorki veepinnal mitte nähes ruttas iludus tõstma ritva. Ritv lasigi end välja tõsta, ent kork ja õng ei ilmund veest. Arvatavasti imas Poogendai bukett vett, paisus ja muutus raskeks.

„Kas on suur kala õnge nakand,“ mõtles neid, „või jäi õng kinni.“

Sikutades veel kord ritva veendus neid, et õng ikkagi on jäänd kinni.

„Milline kahju!“ mõtles, „aga õhtul kalad nakkavad nii hästi! Mis teha?“

Pikemalt kaalutlemata heitis endast vahva neid õhulised riided ja astus kauni kehaga vette, täpselt marmorliste õlgadeni.

Polnud kerget vabastada õnge buketist, millesse põimunud vesiväädid, ent püsivus ja hool andsid tulemusi. Umbes veerand tunni pärast särav ja õnnelik iludus tuli veest, hoides käes õnge.

Ent kuri saatus tüssas tedagi. Kelmid, kes riisusid Poogendai riided, näppasid temagi omad, jättes talle vaid topsi limukatega.

„Mis nüüd teha?“ nuttis ta. „Kas tõesti minna nõnda? Ei, ialgi! Ennem juba surm! Ma ootan kuni hämardub, siis lähen pimeduses tädi Agathe juure ja saadan ta koju riiete järele... Aga seniks lähen peitu silla alla.“

Minu kangelanna, valides tee läbi kõrgema rohu, jooksis kummargil silla juure. Pugesdes silla alla silmas ta sääl alasti inimese, muusikalise lakaga, karvase rinnaga, — kiljatas ja kaotas meelemärguse.

Ka Poogendai ehmus, pidas algul neidu haldjaks.

„Kas see pole jõgisireen, kes tulnud mind võrgutama?“ mõtles ta, ja see võimalus meelitas teda, sest ta oli alati kõrgel arvamisel oma välimusest. — „Kui ta pole sireen vaid inimene, millega siis seletada ta välimuses sellast kummalist muutust? Ja mis on temaga?“

Kuni ta lahendas neid küsimusi, iludus ärkas ellu.

„Ärge tapke mind!“ sosistas. „Olen vürstinna Bibulava. Palun teid! Telle

antakse palju raha! Praegu päästsin vees õnge lahti ja mingisugused vargad viisid mu uued riided, kingad ja kõik!“

„Auliseim!“ ütles Poogendai paluva hääli. „Ja ka minul varastati riided. Lisaks viidi ühes pükstega ka nende taskus olev kaniifool!“

Kõik kontrabassil ja tromboonil mängijad on tavalikult ebavastutulelikud. Poogendai aga oli kauniks erandiks.

„Auliseim!“ — ütles ta veidikese hiljem, — „teid, ma näen, tülitab minu välimus. Kuid, leplikkust!, ma ei saa siit lahkuda samal põhjusel, mis teiegi. Vaat', mis ma mõtlesin. Kas poleks sünnis, kui ronite mu kontrabassi kasti ja sulume selle kaane? See eraldab minu teist..“

Õeldes seda võttis Poogendai välja kontrabassi kastist. Minutiks tundus talle, et ära andes kasti ta teotab püha kunsti, ent olukord ei lasknud oodata. Iludus ronis kasti ja tõmbus kringlina kõverasse. Poogendai tõmbas rihmad kinui ja rõõmustas, et loodus õnnistand teda sellase mõistusega.

— „Niüid, auliseim, te mind ei näe“, — ütles ta. — „Lebage sääli ja olge vaikne. Kui saabub hämarik, siis viin teid teie vanemate majja. Kontrabassi järgi võin tulla ka hiljem.“

Hämariku saabudes tõstis kasti iludusega õlale ja rühkis Bibulov'i lossi poole. Ta kava oli järgmine: algul läheb kuni esimese majani, hangib säält riided ja läheb siis edesi..

„Pole halba häata,“ mõtles ta, tolmutades paljaste jalgadega ja kõverdudes kandami all. „Selle palava juhtuse eest, mis mulle osaks sai vürstinna elus, Bibulov õnnistab mind kindlasti härdalt.“

„Auväärseim, on teil ka mõnus?“ — küsis ta häälel „cavalier galant“, tarvitatav kadrillis. — „Olge lahke, ärge pühitsege, vaid säädige end mu kastis nagu endi juures kodus.“

Korraga näis galantsele Poogendai'le, et ta ees, pimeduse katte all, läheb kaks inimkogu. Vahtides terasemalt veendus ta, et see pole silmapete: tõesti läksid kogud ja kandsid koguni käes mingisuguseid kompe.

„Kas need pole viimati vargad,“ tärkas talle pähe. — „Nad kannavad midagi, need on kindlasti meie riided!“

Poogendai pani kasti teeveere ja lippas kogudele järele.

„Seisa!“ hüüdis ta, „Seisa! Pea!“

Kogud vaatasid tagasi ja märgates jälgi, pistsid punuma.

Vürstinna kuulis veel kaua kähkude sammude müdinat ja hüüdeid: „seisa!“

Lõppeks vaigis kõik. Poogendai kadus jälgimisega ja iludusel oleks tulnud arvatavasti veel kaua lebada väljal teeveeres, kui mitte poleks juhtunud saatuse mäng. Juhtus, et samal ajal sama teed mööda Bibulov'i lossi olid minemas Poogendai sõbrad flööt Suhisei ja klarinet Vehivend. Komistudes kastile vaatasid mõlemad ehmunult tagasi ja heitsid käed õhku.

„Kontrabass!“ ütles Suhisei, — „Ha! See on ju meie Poogendai kontrabass! Aga kuidas see sattus siia?“

„Arvatavasti juhtus midagi Poogendai'ga“, arvas Vehivend, — „ta jõi end purju või langes mõrtsukate küüsi! Kuid igal juhul ei kõlba kontrabassi siia jätta! Võta ta ühes!“

Suhisei tõstis kontrabassi oma õlale ja muusikud läksid edesi.

„Kurat teab, milline raskus!“ — kirus kogu tee Suhisei. — „Mingi hinna eest ilma pääl ei oleks ma nõus mängima sellasel kolakal.. Uh!“

Saabudes vürst Bibulov'i lossi, muusikud panid kasti orkestrile määratud kohale ja läksid puhveti.

Sel ajal süüdati mõisas juba lihtreid ja lampe. Peigmees, kojanõunik Lakejev, ilus ja sümpaatne sekretär kusagil keskasutuses, seisis keset saali ja, pannes käed tasku, kõneles krahv Škalikov'iga. Kõneldi muusikast.

— „Mina, härra krahv,“ — ütles Lakejev, „olin isiklikult tuttav Neapelis viiuldajaga, kes tõesti sooritas imesid. Te ei usu! Kontrabassil... tavalikul kontrabassil ta sooritas sellaseid trillereid, et aina imesta!“

— „Õieti, see on võimata!“ — arvas krahv.

— „Võin vanduda! Isegi Liszt'i „Rapsoodiat“ mängis. Elasin temaga ühes majas ja õppisin ka ajaviiteks tema juures Liszt'i „Rapsoodiat“ mängima.“

„Liszt'i „Rapsoodia“... Hm! Te naljatate...“

— „Ei usu?“ — naeris Lakejev. — „No ma näitan Teile seda kohe! Läheme orkestri juure!“

Lakejev ja krahv läksid orkestri juure. Hakkasid ruttu kontrabassi kasti rühmu vallandama... ja — o imet!...

Aga nüüd, kuni lugija, andes vaba voli oma mõttelennule, kujutleb omale muusikalise valeluse arengut, pöördume Poogendai juure. Vaene muusik ei jõudnud tabada vargaid, tuli tagasi sellele kohale, kuhu jättis kasti, — ei leidnud väärtuslikku kandamit. Raskesti mõtetes käis ta mõne korra edes-tagasi teel ja, ikkagi kasti leidmata, arvas, et eksis võõrale teele.

„See on kohutav!“ mõtles, haarates endal juukseist. — „Ta kõngeb kastis! Olen mõrtsukas!“

Kuni pooleni ööni käis Poogendai otsides mööda teede veeri kasti, lõppeks, jõud otsas, läks silla alla.

„Otsin koidu valgel“ — otsustas.

Otsimine koidu valgel andis samu tulemusi ja Poogendai'l tuli uuesti oodata silla all ööd.

— „Ma leian ta!“ — pomises ta, võttes pääst tsilindri ja kahmates juukseid, — „otsin kas või terve aasta, kuid leian ta!...“

Ja veel nüüd räägivad põldurid, kes elavad jutustatud ümbruses, et ööseti nähtavat silla all inimest, alasti, tsilinder pääs. Vahest kostvat silla alt kontrabassi kiunumist.

Venekeelest E. L.

K. E. SÖÖT

MIDA J. V. JANNSEN'I VIIMANE VÖSU JUTUSTAS OMA SÜNNIPÄEVAL

Esimese eesti elukutselise ajakirjaniku ja ärkamisaja mitmekülgse rahvusliku tegelase Joh. Vold. Jannsen'i lastest on praegu veel elus Eugen Jannsen, elukutselt silmaarst.

Dr. med. Jannsen on arstina teotsenud oma kodulinnas Tartus, Kroonlinnas ja Lodzis, on osa võtnud Vene-Jaapani sõjast laatsareti ülemarstina ja Eesti vabadussõjast Tallinna 1. sv. haigla ordinaatorina. Oma viimased aastad on ta mööda saatnud jälle Tartus, kuid nüüd juba pensioneeritud sanitaarkolonelina. „Vanemuise“ selts on ta oma 60. aasta juubeli puhul auliiknaks valinud.

Nüüd oktoobrikuu 10. sai dr. Jannsen 76 aastat vanaks. Ehkki juba pike-mat aega haige, võis ta oma sünnipäeval siiski vastu võtta ligemaid sõpru ja tuttavaid, kes õnnesoovijatena üksildast külastasid.

Meeleollu sattudes mainis dr. Jannsen seda kummalist nähtust, kuidas inimese mälu, meelespidamise võime vanemas eas järk-järgult ikka enam ja enam nõrgeneb. Selle vastu ei unune aga teatud momendid kaugest nooruseast üleelatud õnnest ja rõõmest, aga ka murest ja kurbusest. Ei tema võida unustada näiteks noid aastaid, mis ta keskkooli õpilasena ja üliõpilasena (isakodus*) mööda saatnud. Kui teda nüüd 76. sünnipäeva hommikul preili Miina Hermann oma noorte sõpradega äratanud Koidula „Õöbiku“ lauluga, siis meelestanud ta jälle kord üpris elavalt oma nooruspäevi.

Nagu isa Jannsen ise, nii olnud ka kõik Jannsen'i pojad ja tütreid musikaalsed.

Noorpere moodustanud õe Lydia (Koidula) juhatusel koduse segakvarteti, mille liigeteks olnud: Lydia — soprani, Eugenie — alto, Harry — tenori ja Eugen — bassi lauljana. Ema Emilie olnud küll nende laulu tänulikuks kuulajaks, kuid lauluandi tal endal pole olnud.

Kvartett koostunud mäletatavasti tollest ajast, mil poisid olnud keskkooli ülemate klasside õpilased ja väldanud kuni õe Lydia abiellumiseni — „Emajõe õöbiku“ lahkumiseni.

Tihtiilugu esinenud õed ka soololauludega ja klaverimänguga, milles nad teatud osavust avaldanud; samuti esinenud aga ka isa Jannsen ise, kui kibedast toimetuse-tööst aega saanud. Tal olnud kõlarikas tenorihäääl.

Kevadõhtuil, kui õöbik, „tark Taara linnuke“, naabriajas sirelil kontserteerinud, siis olnud see toimetaja Jannsen'i perele otseku ärritavaks väljakutseks. Kes oleks suutnud seda vaikides kuulama jääda! Vennad-õed asunud harilikult siis ikka aeda ulatuvale rõdule ja „pannud hääled hüüdemaie“... —

Ühelt sarnaselt „võidulaulu“ kevadelt olevat pärit ka „Õöbiku“ nimeline Koidula luuletus ja viis:

Üks hõiskehäääl, üks ainuke,
Õöbik, õöbik!
Käib läbi kõige looduse,
Õöbik, õöbik!

*) J. V. Jannsen'i kinnisvara — vähelik puumaja pisukese kõrvalehitusega — asetses Tartus, Tiigi tän. nr. 103-a. Kui Jannsen'i pärijad vaheajal Tartust eemal elasid, olid nad sunnitud maja ära müüma. Aastate jooksul, mil see ühe omaniku käest teise kätte läks, sai ta ümberehituse läbi mitmeti uue kuju. Praegu kuulub ta Elisabet Kallion'ile ja kannab politseiregistratuuris nr. nr. 32 ja 34. Maja seinal puudub aga ikka veel mälestusmärk isikute kohta, kes sääl oma ajal elanud ja teotsenud.

TEATEID KODUMAALT

Oodatavaid kontserte „Estonia“ kontsertsaalis.

Aland kontsertide hooaeg Tallinnas töötab kujuneda värvikaks ja tihedaks. Seni on oma kontsertidest „Estonia“ kontsertbüroole teatand ja nende aja kindlaks määrand järgmised kunstnikud ja koorid:

20. okt. C. Kreegi „Requiem“ ettekanne Estonia Muusika Osakonna segakoori poolt. Juhatab prof. J. Aavik.

23. okt. — Naum Levin, — viiulikunstnik Soomest. Edukalt esinend Helsingis, Budapestis, Pariisis. Õppind ilmakuulsa viiulikunstniku Hubay juures ja pikemat aega Pariisis Thibaut ja Enesco juures. Klaveril saadab — Starck-Johann Torsten, samuti soomlane.

27. okt. esineb Vladimir Padva, meie andekam ja tunnustatum klaverikunstnik iseseisva kontserdiga.

3. novembril korraldab „Estonia“ sümfooniaorkester järjekordse, seega kolmanda, rahvakontserdi. Solistina esineb prantsuse klaverikunstnik **Yvon Japy**.

17. novembril on kavatsatud esimene sümfooniakontsert sel hooajal. Juhatama on palutud meile juba tuntud läti dirižöör **Reiters**, kellelt aga lõpulikku nõusolekut, vähemalt tähendatud päevaks, pole veel saadud.

23. novembril korraldab kontserdi Tallinna Meestelaulu Selts. Juhatab prof. A. Topman.

24. novembril esineb **Ludvig Juht** iseseisva kontserdiga, meil kui ka välismaal tunnustuse leidnud kontrabassikunstnik, — klaveril saadab **V. Padva**.

25. novembril on luband esineda **Edmund Metzelin**, saksa viiulikunstnik.

26. novembril kontserteerivad **Leon. Arro** ja **Annus Haavas** — noored viiulikunstnikud Tartust.

28. novembril korraldab kontserdi Tallinna saksa meeskoor „Revaler Liedertafel“.

1. det. kannab Estonia Muusika Osakond teistkordselt ette **C. Kreegi „Requiem“**.

II Rahvakontsert.

„Estonia“ orkestri teise rahvakontserdi kava sisaldas kõige päält Beethoveni pastoraal-sümfoonia. Juhatas Dr. E. Arro. Algusest päälle tundus, et hr. Arro juhatamine oli nõrk. Tema ei suuda veel orkestrit valitseda, tema liigutused on ühetalised ja kohmetud, tal puudub võime oma tahtmisi orkestrile edasi anda. Beethoveni sümfoonia tõlgitsemisega ei või leppida. Tempod olid õige isesugused, mis kuidagi ei vastanud Beethoveni muusika iseloomule, selle tõttu kujunes ka sümfoonia ettekanne õige monotoonseks, ta mängiti lihtsalt maha, ilma nüanssideta ja ilma mingisuguse mõjuta. Oleks igatahes soovitav, et noored juhatajad enne võimalusi otsiks praktiseeruda orkestri juhtimises, kui nad suurema ja nõudlikuma kuulajaskonna ees esinevad. Sama kahvatu kui sümfoonia, oli ka Tannhäuseri avamängu ettekanne. Solistidena esinesid V. Riives, Liszt'i surmatantsuga ja Raimund Bööcke, Böellmanni sümfooniliste variatsioonidega. Esimene hiilgas oma laitmatu tehnikaga ja tugeva, mehise mänguga, mida Liszt'i helitöö eriti nõuab, kuna teine tõi kuuldavale läbimõeldud

ja küpse musikaalsusega rasked Böellmann'i variatsioonid. Mõlematel solistidel oli suur edu ja pidid lisapalasisid mängima. Ei või ka mainimata jätta, et Brahms'i Ungari tants kuidagi enam meie sümfonia orkestrite kontsertide kavasse ei sünni, meie püüd peaks olema väheste orkestri kontsertide kavu võimalikult sisukalt koostada, sest Ungari tantsu taolisid palasid on võimalus igal pool kuulda. Oma paremat orkestrit peaksime kasutama väärtuslikumate, aga mitte „leierdatud“ teoste ettekandmiseks.

M. L.

Lauljate Liidu nõukogu koosolekust.

5. oktoobril peeti Lauljate Liidu nõukogu koosolek, milline oli pühendatud peajasjalikult tulevasuvistele maakonna laulupidudele, millised peetakse Tartus ja Haapsalus.

Tartumaa laulupeo kava on kokku seatud Lauljate Liidu Tartumaa osakonna poolt 28 laulust. Liidu nõukogu peab kava liiaks pikaks, koorid ei suuda kavas ettenähtud laule tarvilikuks ajaks selgeks õppida. Nõukogu otsustas kava kinditada tingimusega, et osakonna juhatus seda tunduvalt kärbiiks.

Läänemaa laulupeo kava kinnitati nõukogu poolt tingimusega, et laulupidu oleks ühepäevaline ja et laulude arv ei tõuseks üle 15 numbri. Kohalikkude organisatsioonide poolt on kavva paigutatud 24 laulu. Kahepäevase laulupeo vastu räägiti Liidu nõukogus peajasjalikult majanduslikust seisukohast. Laulupeo tegelaste õbbimisega ühenduses olevaid kulusid tööpäeval peetava laulupeo kontserdi tulud ei tasu. Pääle selle Haapsalu korteriolud takistavad publiku kohalolemist kahe päeva jooksul.

Edasi avaldas Liidu nõukogu soovi, et edespidi maakonna laulupidude kava mõlemi ühel aastal peetava laulupeo tarvis oleks ühine ning et sel juhul maakonna laulupidude noodiraamatud trükiks Lauljate Liit, millega saavutatakse kulude kokkuhoidu.

Lõpuks peatus nõukogu pikemalt Liidu kadund esimehe K. Türrpu mälestuse jäädvustamisel. Kaaluti mitmeid võimalusi, kuid kindlaid otsuseid ei tehtud. Asja kõigekülgne kaalumine jäeti Liidu juhatusse hooleks.

Tähelepanemiseks koorijuhtidele.

Tarvidus uute, kergemate koorilaulude järgi oli suur, kui Lauljate Liit hakkas välja andma „Rahvakoore“. Nõudmine „Rahvakoore“ järgi praegusel momendil on vast kõige elavam. „Rahvakoore“ müüki soodustab nähtavasti see, et neis avaldatavad laulud on vähematele kooridele täiesti jõukohased, ning päälegi nende hind on äärmiselt odav (Liidu liigetele 5, teistele 8 senti anne). Kuid siiski on veel ligemale 50% laulukoore, kes „Rahvakoore“ vastu ei näi tundvat mingisugust huvi. Et nad juhuslikult ostaks uusi laule suuremal arvul, sellest pole rääkidagi, nad ei telli omale isegi mitte tutvunemiseks emplare. Mida need laulukoorid siis teevad, mida nad laulavad!

Soovitame koorijuhtidele ja laulukooridele, kes veel pole tuttavad „Rahvakoore“ga, tellida omale tutvunemiseks üks eksemplar igast andest. Seni on ilmud 14 annet, seega kõik „Rahvakoore“ anded kokku ainult 70 senti. Muudugi väga soovitav on, et tellimine antaks ka tulevikus ilmuvate annete pääle. Lauljate Liit annab neid välja järjekindlalt edespidigi. Tellida on soovitav näit. nr. 1—20, kuni nr. 30 jne. **Peaasi, iga laulukoor, iga koorijuht peab teadma, mis meil ilmub uute koorilaulude alal.** Kas ta „Rahvakoore“ hiljem suuremal arvul tellib, see on juba teine küsimus ning oleneb laulude meeldivusest. Parim soovitus selleks on tõsiasi, et laulukoorid seni ilmud „Rahvakoore“ ostavad võrdlemisi ohtralt.

Tartumaa laulupidu

peetakse Tartus, 1930. a. suvel. Laulu- ning pasunakoovid, kes soovivad Tartumaa laulupeost osa võtta, peavad vastava teate saatma Lauljate Liidu Tartumaa osakonnale (aadress: Tartu, „Vanemuine“) hiljemalt 1. detsembriks s. a.

Laulupee noodiraamat on juba trükist ilmud ning saadaval L. L. Tartumaa osakonna büroos, kui ka Tallinnas, Lauljate Liidu büroos ja raamatu-kauplustes.

Pasunakoovi nootide kohta annab osakonna juhatus teateid edespidi.

Uute laulude võistluse

tähtpäev läheneb. Veel kümnekond päeva heliloojail aega oma mõtete paberile panemiseks ning „viimistlemiseks“, siis asub jury nende vaimusünnituste hindamisele. Ennustatakse eeloleva võistluse paremat kordaminekut, kui 1925. a. korraldatud võistlus esimese sellesarnasena Eestis anda võis. Siis näis nagu oleks meil iga teine mees komponist. Ning millisel määral need kõik produtseerisid! Võistlusele saadeti teinekord 10—15 laulu, küllap mõni neist ikka jury näppude vahele peatuma jääb. Nüüd kaalutakse hoolega, ei tule kellegil mõttessegi kogu loomingut jury arvustavate pilkude alla saata, aitab түsedamaistki. Käesoleva võistluse ilme näib tõsisemana ning üldine tasapind kõrgemana, asjaolu, millest iga laulusõber aina rõõmu võib tunda.

Võistluslaulud peavad kohal olema 1. novembriks, hiljem saabuvad laulud jäävad jury poolt läbi vaatamata.

Eeskujuks.

Harjumaa koolivalitsus ostis laialisaatmiseks kõigile Harjumaa koolidele Muusikalehte nr. 5/6, 7/8 ja 9 à 100 eksemplari. Kaks esimest numbrit on õpilastele tutvunemiseks eriti väärtuslikud selle poolest, et neis on ohtralt ajaloolist materjali I ja II üldlaulupeost ning vanematest pasunakoovidest.

Laulja taskukalender 1930.

Lauljate Liidu väljaandel ilmus trükist „Laulja taskukalender 1930“. Pääle hariliku kalendaariumi osa sisaldab väljaanne muusikalisi näpunäiteid lauljale-mängijatele, mitmesuguseid tarvilikke teateid ning lõpuks omapärase ja lihtsa tabeli selle kohta, kuidas iga laulja kerge vaevaga võib tabada õpitavas laulus soovitavaid intervale. Nägusad kahevärvilised kaaned. Hind ainult 10 senti, jõukohane ostmiseks igapähele. 1929. a. kalendri harukordne menu laseb arvata, et ka uus kalender lauljaskonnas leiab sooja vastuvõtu.

TEATEID VÄLISMAILT

„Proletaarliku revolutsiooni lähema etapi muusika-tegelised ülesanded.“

Selle kõlava ja iseloomuliku päälkirja all avaldab N. Vene ajakirja „Muusika ja Revolutsioon“ 3-das numbris ORK ja MD (Revolutsiooniliste Komponistide ja Muusikaliste Tegelaste Koondis) büroo ülevaate N. Vene muusika praegusest olukorrast ja lähemaist kavatsusist. Ülearune on vist märkida, et N. Venes on rakendatud muusika, nagu kõik teisedki kunsti- ja kultuurialad, riigi, seega kommunismi, teenistusse. Sellelt seisukohalt väljudes on koostatud ka nimetatud ülevaade, selles käsitletakse vene muusikaelu sellest küljest, kui palju see on seotud riigi huvidega, kuidas see on arenend ja katsetatakse arendada proletaarliku revolutsiooni vaimus. Seega ei anna see mingit pilti muusikasõbralise ja muusikaliselt omapärase vene rahva sisemast, olulisest muusikaelust, isegi see jääb märkimata, kui suhtub rahvas niisugusele riikliseri juhtivale muusikale ja kas ta harrastab päle selle veel muid muusikalisi vorme. Küllalt huvitav aga on jälgida, kuidas nähakse muusikat riigi teenistuses, milliseid ülesandeid esitatakse muusikale üldises kultuureluses, kuidas tahetakse neid ülesandeid teostada.

Ülevaates märgitakse kolme tähtsat momenti: 1) proletaarliku revolutsiooniga rajatud kultuuriliikumine jätkab levimist, 2) kõiki eluavalduisi läbistav sotsialistlik korraldus avaldub ka muusikas, 3) uue kultuuri, proletaarliku kunsti elemendid süvenevad, avarduvad, selginevad ka muusikas.

Sellelt uuel kultuurilt nõutakse, et ta ületaks vana, jõuaks sellele järele, sellest ette, vallutaks vana oma suurejoonelisusega, massilise avarusega, massilise kandejõuga. Kuid ORK ja MD büroo peab tunnistama, et uue kultuuri edustajad ei valda kaugeltki veel seda tehnikat, mis omane vanale kultuurile, ei valda selle meisterlikkust. Sellepärast minevat kultuuri ja ka muusika areng aeglasemalt kui see vajaline proletaarliku vaimu täielikuks võiduks. Teisest küljest olevat või-

matu nõuda, et kiiremini edeneks proletaarlikkude elementide korjumine muusika vallas, arvestades selle lõhega, mis lahutab muusikaliselt hästi haritud arenematust massist.

Kuid vana muusikakultuuri ületamine pidavat sündima ökonoomiliselt: vaja jätta mõned astmed vahele järkjärgulises arengus, nagu see sündinud poliitiliselgi alal. Selleks olevat vajaline kõikide muusikasöbraliste tööliste ja põldurite koondumine muusikalistesse ringidesse, kus muusikakultuuri uueks loomine sünniks isetegevuse varal. Isetegeliste ringide liigete arv polevat veel kuigi suur (150 miljoni elaniku kohta 800 tuhat liiget), kuid see arv osutavat järkjärgulist kasvu, tänu massilistele pidustustele, olümpiaadidele, demonstratsioonidele. Pääle selle olevat koondund orkestritesse, mis koosnevad puhk- ja rahvuspillidest, 5.000 inimest; midagi niisugust ei silmatud Venemaal enne revolutsiooni, puhkpõlle tundsid vaid üksikud asjaarmastajad.

Vanast muusikakultuurist loobumine ja uue loomine olevat hädavajaline sellepärast, et vanas muusikas ei kajastu praegune hingeelu, et vana muusika ei tea midagi praeguse venelase muredest, huvidest, rõõmudest, ärevusest ja veenest.

Uue, proletaarliku muusikakultuuri edendamiseks esitab ORK ja MD büroo järgmisi praktilisi ülesandeid:

a) Esijoones vaja suurendada lihtsavormilise vokaal- ja instrumentaalmuusika loomingut, mis määratud laiematele hulkadele.

b) Vaja õppida ja õpetada uusi võimalusi rahvuslikest instrumentidest koosnevate orkestrite alal, vaja luua neile orkestreile uus repertuaar. Ent ei pea unustama, et sellased orkestrid on üleminekuvorm rohkem kunstipärasemaist pillidest koosnevaile orkestreile.

c) Ei tohi unustada ka kitsale, arenenumale ringile määratud muusikat: oopereid, oratooriume, sümfooniaid, vaja luua uusi vorme massilisteks muusikasäinemisteks, mis sündsad ette kanda olümpiaadidel, suurpidustustel.

d) Vaja võtta suunaks uute ainete otsimisel: plakaatsusel, skemaatiliselt üleminek revolutsiooni realismile, käsitledes põhjalikumalt nõukogude elu (esijoones kangelaslikkust) ja üksikuid aegjärke proletariaadi rahvusvahelises võitluses.

e) Kõik püüded koondada sellele, et õpitaks meistrite teoste õiget ettekannet, et kiiremini saavutataks tehnilisi teadmisi ja võimeid, et põhjalikumalt suhtutaks teoste vormilisse külge.

f) Edendada rahvusliku muusika korjamist, üleskirjutamist, õppimist ja õpetamist, esijoones N. Vene piirkonda kuuluvate rahvaste muusikat, sest uue rahvusvahelise, proletaarliku muusika loomine peab rajanema just kõikide rahvaste muusikate liitmisele.

g) Edendada muusikalist kriitikat, et kiiremini õpitaks tundma vana muusika erisusi, võtteid, tehnikat, sisu ja teoksil oleva uue, proletaarliku kunsti elemente.

h) Tähele panna oma töö organisatsioonilist külge, koondades neisse komposiste- ja muusikuid-erakuid ja ettevalmistades noorsoole juhtijaskonda.

i) Luua alalist sidet N. Vene üksikute rahvaste muusikategelaste vahel. Ühtlustades loomingut teoste ja muljete vahetamisega.

j) Üles säädida järjekordseks küsimuseks, kuidas luua lidet Lääne revolutsiooniliste komponistidega.

Niisugused on siis N. Vene riikliku muusika päevaülesanded ja kavatsused. Kahtlemata rida häid ja tervitatavaid mõtteid — muidugi nende seisukohalt. Kuid kui palju neist mõtteist muutub tegudeks, kui kasulikud need kavatsused on vene muusikaelule, üldse muusikale, millist vastuvõttu need kavatsused leiavad rahvas, — need on muidugi iseküsimused. Muusika on need kunste, mis ei salli võltstundmusi, suu ei saa sellest hõisata, millest süda muretseb!

Ka ORK ja MD büroo leiab, et nende ülesannete teostamine on ülejõukäiv praegusele muusika organisatsioonile, gruppidele, mis koosnevad vaid mõnekümnetuhandelisest liikmeskonnast. On tarvilik läbi viia tööjaotus, see tingib omakorda suurema organisatsiooni, milline praegu N. Venes puudub. Muusikalisi keskseltse on sääl praegu kolm: Revolutsiooniliste Komponistide ja Muusika Tegevlaste Koondis, Proletaarliste Muusikute Assotsiatsioon ja Moskva Riikliku Konservatooriumi Juhtiv Kollektiiv. Igal neist organisatsioonidest on oma kogemused, oma veened, oma kavad ja ülesanded, oma vead ja nõrkused. Ent kõik kolm

olevat veendund, et nii lahus töötada kauem ei või, et on vaja keskjuhtivus, ühesihiline-suunaline töötamine, üksteist vaja toetada ja täiendada, kuna lahus töötamine oleks jõu pillamine. Sellepärast teeb ORK ja MD büroo ettepanu, luua keskseltsidest föderatsioon, mis jaotaks igale grupile temale vastava töö ja ülesanded, mis aitaks hõlbustada „proletaarlike revolutsiooni süvenemist ja laiinemist.“

E. L.

Helilooming monopoliseeritakse.

Tuntud New-Yorgi kapellmeister Jack Hylton ühes oma kirjutises juhib muusikapubliku tähelepanu ähvardavale monopoliseerimisele heliloomingu alal. Ameerika helifilmi-tööstuse pioneerid vennad Varner'id on lepingu teel omandanud kõik New-Yorgi komponistide tulevased tööd laulumängu, opereti ja revüü alal. Teiste sõnadega: **parimad New-Yorgi hellimeistrid kirjutavad nüüdsest pääle ainult helifilmi tarvis.** Operett, revüü ja laulumängud laval kannatavad seetõttu, kuna nende armastatuimad heliloojad on siirdunud filmi teenistusse. Iga teatri direktor peab nüüdsest pääle võtma loa helifilmidirektoreilt, kui tahab lavastada mõne lepinguga seotud helilooja teose. Selle heliloomingu monopoli eest olla vennad Varner'id maksnud **kaheksa miljoni dollarit** (kolm miljardi Eesti senti). — Hirmuäratav kapitali võit kunsti üle, mida tuleb tõsiselt kahtseda. märgib Hylton. Kuidas peab meie muusikakultuur suhtuma üha võimult kasvavasse mehaanilise maailmatrusti, kas mitte ei tuleks moodustada sama võimas ja ühemeelne muusikute front kaitseks selle koletu moonutuse vastu?! — Ka Saksas ning Inglismaal võib helifilm oma kuulmata kapitali hulgaga tõsisemaidki helikunstnikke oma teenistusse. — Revüü- ja laulumängu-lavad suletakse kõige esmalt. See on algus. **Millega see kõik aga lõpeb?**

Riiklik auhind filmimuusikale.

„Film-Kurier“ teate järgi kavatakse Preisi teaduse, kunsti ja rahvahariduse ministereerium välja kuulutada auhinna parimate filmimuusika teoste pääle. Auhinna eesmärk on ergutada komponiste kirjutama kunstipärast muusikat filmi tarvis. Tööde läbivaatamiseks kavatakse moodustada sellekohane jury.

Heliüü hädaohuks muusikakultuurile.

New-Yorgis ilmuv „Deutsche Instrumentenbau-Zeitung“ märgib ära, et helifilmi tõttu võivad Ameerikas tuhandeid kinomuusikuid teenistusest jääda. Ka põhjustavat helifilm raskeid kahjusid kinomuusika arengule. Ameerika muusika-organisatsioonid püüavad võidelda mehaanilise muusika arendamise mõtete vastu, juhtides tähelepanu sellele, et mehaaniline muusika tõrjub kõrvale inimese tööjõu, riisub edesiarenemisevõimalused noortelt talentidelt ning labastab publiku maitset. Teisest küljest peab tähelepanu juhtima sellele, et helifilm kunagi ei suuda seda pakkuda, mis originaalmuusika. Sellel seisukohal on praegu ka Ameerika suurimad kinoettevõtted.

Nagu „Film-Kurier“ rääkida teab, kavatakse Pathé Ameerikas teha helifilm-ülevõtteid ooperitest „Bajazzo“, „Cavalleria rusticana“, „Faust“, „Hoffmann'i lood“, „Carmen“ ja „Aida“. Helifilmitud ooperite tuleviku küsimus on praegu veel enam kui kahtlane.

Pimedaid organiste

on Saksamaal uuemate statistiliste andmete järgi 115. Mõõdud aastal oli Hamburgis organisti valimine, kus kandideerisid 9 organistikutsega muusikut, nende keskel üks täiesti pime. Võidumängimisel osutus parimaks pime organist, kes ka kohaliku kiriku organistikuks valiti.

Pimedate muusikute konverents

peeti hiljuti Pariisis. Konverentsil oli esitajaid Saksast, Prantsusmaalt, Ameerikast, Inglismaalt ja Itaaliast. Mitmed teisedki rahvused on teatud, et nad pimedate muusikute konverentsi otsused omaks tunnustavad, eriti otsused pimedate noodikirja asjus. Pimedate helimeistrite konverents oli väga asjalik ja ühemeelne. Konverentsi poolt vastuvõetud pimedate noodikiri otsustati konverentsil esitatud mais kohe tarvitusele võtta.

Kas Saksamaa neegrilaulude kodumaa?

Ameerika muusikaajaloolase ja komponisti Jon Powell'i seletuse järgi polevat praegu mees olevad neegrilaulud midagi muud kui vanad saksa rahvaviisid, millised baptistide ja metodistide poolt olla Ameerikasse viidud. Igatahes sensatsiooniline ning eht ameerikalik leidis!

Kallid käsikirjad.

Berliinis müüdi hiljuti enampakkumisel Chopin'i käsikiri „Polonaise As-dur“ opus 53 — 10 000 Saksa marga eest (umbes 900.000 Eesti senti). See töö on Chopin'i tähelepandavamaid ja väärtuslikumaid.

Samas tuli müügile ka Schubert'i „Erlkönig'i“ käsikiri. Selle eest makseti 20.500 Saksa marka (ligemale 2 miljoni Eesti senti).

5.000 dollarit auhindadeks muusikutele.

Otto H. Kahn'i eesistumisel moodustati Chicagos „Columbia“ selts, milline iga aasta jagab auhindadeks välja 5000 dollarit (1.870.000 E. s.) muusikute vahel, kes kõige rohkem on muusika arengule kaasa aidanud. Auhinna osaliseks võivad saada kõik muusikud rahvusele vaatamata. 33 rahvuse esitajad astuvad iga aasta korraks New-Yorki kokku, kus siis auhinna jaotamise küsimus otsustatakse. Auhindade saajad valitakse umbes samuti kui Nobel'i auhinna põhimäärused seda ette näevad. Käesoleval aastal tuleb 5000 dollarit jaotamisele esimest korda.

Pettus Stradivarius'e viiulitega.

Bergamos — Itaalias leiti hiljuti käsikirjalisi dokumente, milles lähemalt jutustatakse kuulsa viiuliehitaja Stradivarius'e perekonna ajaloo. Täpsed andmed neis dokumentides annavad seletust valmistatud viiuleist, nende hindadest ja välisest lakikorrast. Mailandi kuninglik raamatukogu on asunud dokumentide ehtsuse kindlakstegemisele.

Hiljem kuuleme, et Cremona muuseumi direktor prof. Camelli ja prantsuse õpetlase Gallicane arvamise järgi on ültähendatud dokumendid haruldase osavusega võltsitud. Arvatakse, et asjasse on segatud itaalia kujuri Dosena käsi, kes olevat ka hää tehnikaga Stradivarius'e viiulite võltsija. Selleks pidi võltsijal igatahes põhjuseid olema, sest järelehtud viiuleid oleks ta saanud dokumentide usutavuse korral suure raha eest realiseerida.

ANEKDOOTE

Kiri toimetusele.

Õige pea pääle „Muusikalehe“ nr. 2 ilmumist saabus toimetusele Viljandi-maalt kiri ohtra kiitusega lehe sisule ning meeldivale välimusele. Kirja lõpus esitab terava silmaga lugeja toimetusele järgneva „arupärimise“: „... ning raadio ülevaate kokkuseadega ei saa mina hästi rahul olla. Sääli on mees- ja naissoo lahutamiseks enamasti ikka härra ja proua ette lisatud, kuid mitu nime on toimetust sellest ilma jätnud. Kirjatüki alguses kohe on Haydn ja Beethoven ning edasi Padva ja Mozart jne. Ja neile pole ühti härra-proua ette juure pandud. Nii on üsna vilets otsustada, kas on tegemist härrade ehk prouadega, või koguni preilidega. Ning ülepea ei ole kombeline seda nimetamata jätta...“

Muusika on kui õhk.

Paul Graener oli kapellmeister Haymarket-teatris Londonis. Ühel päeval sattus ta teatri direktoriga muusika pärast konflikti. Energiline direktor sel puhul defineeris talle, milline on muusika ülesanne teatris: „Muusika teatris on kui õhk. On ta hää, siis ei panda teda tähele. Ainult kui ta on halb, siis tulevad kuuldavale laitudes.“

Lauluharjutusel.

„Tähelepanu härrased! Laulame veel kord lause: „Sooviksin olla lind, ehitaksin siis omale pesa.“ Teie võtate linnu liiaks kõrgelt ja pesa liiaks sügavalt; ning „aknal armsamaga“ tuleb aken rohkem esile tõsta, et armsam paremini välja tuleks. Nii siis veel kord algusest“

Ikka sügavamale.

Koori võeti laulja I tenorina, lähema proovimise järgi pidi uustulnuk minema II tenori ridadesse. Kui ta ka sääl kuidagi kõrgeid noote kätte ei saand, siis paigutati ta I bassi keskele. Koorijuhhi vastava korralduse kuulab värske laulujünger sügava sisemise kurbustundega ning lausub abipaluvult oma lähemale lauluvemale:

„Kui ma nii ikka edesi sügavamale lähen, siis langen ma viimaks koorist välja!“

Meeskoori kontserdil

Jälgib väike tüdrukukene suure hoolega naissolisti ettekannet ning see lõppend pärib emalt:

„Kas peavad nii hulk mehi endid ikka tädist söimata laskma? Kuid hästi oskas tädi kädistada ja kus ikka oli kuri nägu teisel!“

Eelmäng.

Tütarlaste gümnaasiumis.

Küsimus: „Mis on prelüüd?“

Vastus: „Prelüüd on see, kui mängitakse, enne kui mänguga on algust tehtud.“

Chopin ja kingsepp.

Chopin oli kord võõrusel rikka kingseppmeistri juures. Söögi järgi palus kingsepp Chopin'i midagi mängida. Chopin püüdis end küll vabandada, kuid palvet sadas kui rahet:

„Ah, istuge kord klaveri ette ning mängige midagi, et ainult näidata, kuidas seda tehakse.“

Viimaks Chopin andis järgi ning mängis ühe oma prelüüdi. Kuid ta omakorda ei suutnud loobuda lõbust kingseppmeistrilt vastutasu nõuda. Uuesti istuti lauda.

Pääle sööki ulatas ta korruga püüan silmi pöörnitsevale kingsepale vana katkise saapa õeldes:

„Paluksin sinna lapi pääle õmmelda, et ainult näidata, kuidas seda tehakse!“

Hästi mõeldud.

Klaveriõpetaja: „Püüan nüüd sulle selgitada valgete ning mustade klahvide vahet“.

Väike õpilane: „Arvan, et ma seda juba tean! Valgeil mängitakse lõbusaid lugusid ning mustad on leinamarsside tarvis!“

Tõde.

„Ütle, Villi, kas sa ei leia, et ma laulan tunnetega?“

„Ei, Linda, kui sul tundeid oleks, siis sa juba ei laulaks.“

Die Fledermaus — Joh Strauss.

Die lustigen Weiber von Windsor — Ouverture (O. Nicolai).

Die schöne Galathé — Ouverture (Suppé).

Lohengrin — Eelmäng (R. Wagner).

Issai Dobrowen suure sümfoonia orkestriga.

Polowetzer Tanz Nr. 8 ooperist „Vürst Igor“ (A. Borodin).
Seawischer Nr. 16 (A. Dvorák) Op. 72.

Slawischer Tanz Nr. 1 u. 2 (A. Dvorák) Op. 46.
Slawischer Tanz Nr. 4 u. 8 (A. Dvorák) Op. 46.

Polowetzer Tanz Nr. 17 ooperist „Vürst Igor“ (A. Borodin).

Edith Lorand-orkester.

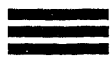
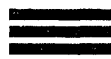
Menuett (Bocherini).
Blumengeflüster (Murmure des fleurs) F. von Blone.

Unter dem Lindenbaum operetist „Die Kätzchen“.
Der kleine Leibeswalzer (Valse d'amour) Valse lente.

Herbstlied (Tschaikowsky). Op. 37, Nr. 10.
Berceuse de Jocelyn (Godard).

Faust — Valss.
Wiener Bürger — Valss (Ziehrer).

Herbstweisen — Valss (Waldteufel).
Flott durch Leben — Valss.

A
STORMOLEN &
K^o

Wenn Rosen erwachen — Valss.

An der schönen blauen Donau — koorilauluga.

Rumänische Ballade (Cap. Porumbescu).

Warum hast du mich wachgeküsst? — laulumängust
„Friederike“ (F. Lehár).

Extase (Louis Ganne).

Wien bei Nacht. (K. Komzák) op. 297 — Viini potpourri.

Poèmes hongrois (J. Hubay) — Viuli-soolo.

A la Viennoise (Friedmann) — Viuli-soolo.

LAULUD.

Harry Steyer — kvartett.

Lust'ge Jungs von der Watukant, ahoi.

Das Ziegeunerkind. „Es glänzet der Frühling so licht durch
den Hain“.

Tief im Böhmerwald — rahvalaul.

Aus Winkeln und Gassen (suur potpourri).

Der kreuzfidele Kupferschmied — marss.

Wenn der Pflaumenbaum nicht wär.

Aleksander Vertinski

Klaveril A. BLOH.

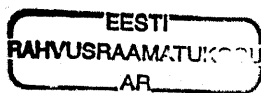
{ Письмо къ дамѣ.
{ Лиловый негрѣ.

{ Концертъ Сарасате.
{ Ракель Малерѣ.

{ Въ синемъ, далекокомъ океанѣ.
{ Испана Сюиса.

{ Джонни.
{ О всёхъ усталыхъ.

{ Только разъ бываютъ въ жизни встрѣчи.
{ Эхъ душа моя.

122 247

Uusi segakoori laule

kooridele käesolevaks hooajaks

RAHVAKOORID

Nr. 1	{ Kas tunned maad	T. Vettik
	{ Hällilaul	M. Saar
Nr. 2	Tihase mäng	M. Saar
Nr. 3/4	Tervitus Soome hõimudele . . .	R. Päts
Nr. 5	{ Emake	J. Aavik
	{ Igavene mälestus	J. Aavik
Nr. 6	{ Igatsus	J. Jürgenson
	{ Laulu aeg	M. Saar
Nr. 7	Kõrs kahiseb	J. Saarniit
Nr. 8	Palvetund looduses	M. Lüdig
Nr. 9/10	{ Tulesüütajalle	M. Saar
	{ Põllismetsa järv	M. Lüdig
Nr. 11	Hõiskame kooris	T. Vettik
Nr. 12	Kits ja hunt	M. Lüdig
Nr. 13	Postimees	J. Aavik
Nr. 14	Õhtul	M. Lüdig

Rahvakoorige numbril hinnaks Laujate Liidu liigetele 5 senti, teistele 8 senti, kul tellitakse korruga vähemalt 10 eksemplari, kul vähem, sils on eksemplari hinnaks 10 senti.

Koorijuhid saavad numbril tutvumiseks 5 sendiga.

Tellida Laujate Liidu büroost: Tallinn, Rataskaevu tän. 22

Noodikirjandust

SEGAKOORIDELE:

EESTI LAULUVARA

Hind Lauljate Liidu liigetele 2 kr., telstele 2 kr. 50 s. Saadaval ka üksikute poogn. kaupa hinnaga 15 s. liigetele, telstele 20 s.

MUUSIKALEHE NOODILISA 1924

Hind Lauljate Liidu liigetele 1 kr., telstele 1 kr. 50 s. Saadaval ka üksikute poogn. kaupa hinnaga 15 s. liigetele, telstele 20 s.

T. VETTIK'U 4 SEGAKOORI LAULU

Hind Lauljate Liidu liigetele 30 senti, telstele 35 senti.

T. VETTIK'U 13 SEGAKOORI LAULU

Hind Lauljate Liidu liigetele 60 senti, telstele 65 senti.

R. PÄTS'U 3 RAHVALAULU SEGAKOORILE

Hind Lauljate Liidu liigetele 30 senti, telstele 35 senti

ENN VÕRGU KOORILAULUD

Hind Lauljate Liidu liigetele 1 kr. 15 sn., telstele 1 kr. 25 sn. Selles kogus ilmunud laulud on saadaval ka annete viisi hinnaga 12 senti.

J. JÜRGENSON'I VAIMULIKUD SK. LAULUD

Hind Lauljate Liidu liigetele 60 senti, telstele 65 senti.

K. TÜRNPÜ 2 LAULU SEGAKOORILE

Hind Lauljate Liidu liigetele 5 s., telstele 8 senti.

PASUNAKOORIDELE:

R. KULL'I „KODUMAA“ – BRAVOUR-MARSS

Hind kõigile orkestritele ühine – 5 krooni 50 senti.

Saadaval Lauljate Liidu büroos

Tallinn, Rataskaevu 22.